

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilingov
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXV

CELOVEC, PETEK, 15. FEBRUAR 1980

ŠTEV. 7 (1955)

ZASKRBLJUJOČ RAZVOJ V AVSTRIJI:

Sadovi omalovaževanja nevarnosti z desne

V zadnjih dneh smo se spominjali februarских dogodkov leta 1934, ki pomenijo enega najtemnejših obdobij v zgodovini naše države, saj je bil tedaj boj avstrijskega delovnega ljudstva za demokratične pravice v krvi zatrt in se je začela pot Avstrije preko klerofašizma v objem nemškemu nacizmu. Obletnica teh dogodkov pa je bila letos zasenčena s pojavi, ki mečejo značilno luč na današnji razvoj v Avstriji.

Prav za obletnico februarских dogodkov leta 1934 smo bili namreč zelo prepričljivi način konfrontirani z dejstvom, da so še danes žive in zelo vplivne tiste politične sile, ki so v tridesetih letih pokopale demokracijo. In kar je posebno zaskrbljujoče: da tem silam kakor tedaj slepo služijo tisti dejavniki, ki

bi morali čuvati načela pravne države.

Razvoj v nevarno smer je nakazovala že nezaslišana zablembo znanstvene publikacije o desničarskem ekstremizmu v Avstriji, ko se je izkazalo, da je avstrijskemu sodniku očitno več vredna osebna užaljenost znanega desničarja, kakor pa nekdanji boj in današnja svarila avstrijskih antifašistov, ki na podlagi izkušenj iz tragične preteklosti hočejo pravočasno opozarjati na nevarnosti zopetnega oživiljanja tiste miselnosti, ki je človeštvo že enkrat pahnila v brezprimerno nasilje in krvoprelitje. Temu udarcu proti avstrijskemu odporniškem gibanju pa so v minulih dneh — prav tako s pomočjo sodnika — sledili še nadaljnji udarci, tokrat zaradi druge publikacije

o „nevarnosti z desne“, ki je izšla pri socialističnem inštitutu na Dunaju. Hišna preiskava v centrali SPÖ in zablembo osrednjega SPÖ-jevskega glasila sta brez dvoma ukrepa, ki dovolj jasno opozarjata na današnje razmere v Avstriji.

Seveda pa do takih razmer, ki v povezavi z obletnico februarских dogodkov leta 1934 naravnost silijo k primerjavam, ni prišlo po naključju niti ne čez noč. Nasprotno: ta nevarni razvoj dolgoletnega omalovaževanja dejanske nevarnosti z desne, današnje razmere so sad neodgovornega zadržanja političnih dejavnikov in pristojnih oblasti, ki zapirajo oči in ušesa pred čedalje predrznejšimi aktivnostmi desničarskih ekstremistov in pred zopetnim oživiljanjem nacistične miselnosti. Posebno pikantno pri tem pa je to, da je „žrtev“ tega razvoja postala prav tista stranka, ki zdaj že deset let sama nosi odgovornost za vladno politiko in torej tudi odgovornost za to, kako se v tej državi spoštujejo zakoni.

Če opozorimo na dejstvo, da novi in stari nacisti lahko neovirano širijo svoj strup; da nemški nacionalisti nekažnovano grozijo z genocidom; da znan desničar lahko svobodno prireja svoja zborovanja in se celo poteguje za najvišji položaj v državi — na drugi strani pa sodišče in policija preganjava demokratske ustanove, obsojajo in zaplenjajo njihove publikacije ter delajo pri njih hišne preiskave na zahtevo znanih skrajnežev, potem moramo pač priti do zaključka, da gre razvoj v Avstriji v nevarno smer in da je ta razvoj dosegel že zelo kritično točko. Tega bi se morala končno zavedati predvsem sedanja vladna stranka, ki nosi glavno odgovornost — ne nazadnje tudi v spominu na februar leta 1934 — da ne bi doživeli ponovitve tedanje tragedije.

da prične s pogajanjem in z uresničevanjem tistih delov operacijskega koledarja, ki spadajo tudi v njeno pristojnost.

5. Obe osrednji organizaciji koroških Slovencev bosta 15. maja 1980 v Domu glasbe v Celovcu dostojno in svečano proslavili 25. obletnico podpisa avstrijske državne pogodbe ter 35. obletnico zmage nad fašizmom in osvoboditve Avstrije. Dežela Koroška naj se uradno udeleži te proslave.

Prešernova proslava

in počastitev Prežihovega Voranca
ob tridesetletnici njegove smrti

V počastitev slovenskega kulturnega praznika je Slovenska prosvetna zveza v Celovcu tudi letos priredila tradicionalno Prešernovo proslavo. O prireditvi, ki je bila tokrat posebej posvečena 30-letnici smrti velikega koroškega slovenskega pisatelja Prežihovega Voranca, obširneje poročamo na 3. strani.

OB 30-LETNICI SMRTI

Prežihovega Voranca

vas Slovenska prosvetna zveza vljudno vabi na premiersko predstavitev celovečernega slovenskega filma po Prežihovi istoimenski noveli

Boj na požiralniku

v ponedeljek 18. februarja 1980 ob 19.30 uri v AVLI SLOVENSKE GIMNAZIJE v Celovcu, Ebentaler Straže 14.

Prisotni bodo tudi glavni ustvarjalci filma — režiser Janez Drozg ter igralca glavnih vlog Bert Sotlar in Jerca Mrzel.

Film, ki pripoveduje o boju za obstoj malega kmeta, je lepa počastitev Prežihovega Voranca ob tridesetletnici njegove smrti.

Prisrčno vabljeni!

GRADIŠČANSKI HRVATI PRI KANCLERJU:

Neizpolnjevanje obveznosti bremeni mednarodni ugled Avstrije

Kakor decembra lani predstavnik obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev, tako je prejšnji teden zvezni kancler dr. Kreisky sprejel predstavnik organizacij gradiščanskih Hrvatov, ki so mu prav tako obrazložili svoj položaj ter posredovali predloge in zahteve za rešitev odprtih vprašanj.

Ob tej priložnosti so predstavniki gradiščanskih Hrvatov izročili kanclerju obširno spomenico, v kateri opozarjajo na bližnjo 25. obletnico podpisa avstrijske državne pogodbe in v tej zvezi ugotavljajo, da je povsem nerazumljivo, da Avstrija v vsem tem dolgem času ni izpolnila niti ene same bistvene obveznosti iz te mednarodne pogodbe, v kolikor se nanaša na položaj narodnostnih manjšin. Pri tem posebej poudarjajo, da tak odnos do manjšin bremeni zlasti ugled države, ki na drugi strani uspešno izpolnjuje vlogo zaščitnice v boju za obstoj in razvoj južnih Tirolcev.

„S tem je bila naši mali narodni skupini storjena nepopravljiva škoda,“ ugotavljajo gradiščanski Hrvati, ki v svoji spomenici kritično ocenjujejo tudi sedanji zakon o narodnih skupinah ter izjavljajo, da more zaradi pomanjklivosti tega zakona samo člen 7 državne pogodbe biti podlaga nadaljnje boja za uresničitev manjšinskih pravic. V tej zvezi opozarjajo na lanskoletni obisk jugoslovanskega zunanjega ministra Vrhovca na Dunaju, ko se je Avstrija ponovno obvezala storiti vse potrebno, da zagotovi obstoj narodnih manjšin ter jim omogoči narodni, kulturni in gospodarski razvoj. Zato bi morala Avstrija še pred obletnico državne pogodbe dati jasno in nedvoumno zagotovilo, da bo v bližnji prihodnosti dosledno izpolnila svoje obveznosti iz člena 7 državne pogodbe.

Obenem s svojimi načelnimi stališči pa so predstavniki gradiščanskih Hrvatov izročili kanclerju tudi po-

drobno izdelan „operativni koledar“, v katerem so oblikovali svoje predloge in zahteve glede reševanja konkretnih vprašanj, ki segajo od finančnih vprašanj do uresničevanja dvojezičnosti v vsem javnem življenju ter od pouka hrvaščine na vseh šolskih stopnjah pa do gospodarskega razvoja območja, na katerem živi hrvaška narodnost.

Na vse upravičene zahteve in utemeljene predloge gradiščanskih Hrvatov kancler ni vedel povedati kaj drugega, kakor da se je omejil na obljubo, da jih bodo na pristojnem mestu proučili. Njegovo opozorilo, da je reševanje manjšinskih vprašanj povezano s sodelovanjem v svetovni, pa pomeni, da se je omejil na politiki Avstrije očitno še nič ni premaknilo v pozitivno smer in je torej treba računati s tem, da bodo še naprej poskušali z najrazličnejšimi oblikami pritiska in izsiljevanja ukloniti manjšine v jarem tristrankarskega diktata.

Poslabšanje

ZDRAVSTVENEGA STANJA
PRESEDNIKA TITA

V zadnjih dneh je zdravniški konzilij, ki zdravi jugoslovanskega predsednika Tita, objavil sporočila, iz katerih izhaja, da je v zdravstvenem stanju predsednika Tita prišlo do določene poslabšanja. Tako je konzilij najprej sporočil, da okrevanje poteka počasneje zaradi prebavnih motenj in zaradi tega, ker so se pojavile težave v zvezi z delovanjem ledvic. V naslednjem sporočilu pa je konzilij objavil, da so pri zdravljenju še naprej prisotne težave v zvezi z delovanjem ledvic in da je zdravljenje oteženo zaradi določenih znakov srčne slabosti.

Nov kulturni dom prispevek Nove Gorice za kulturni praznik

Z najrazličnejšimi kulturno-umetniškimi prireditvami in drugimi manifestacijami smo Slovenci v matični domovini, v zamejstvu in drugod po svetu tudi letos obhajali slovenski kulturni praznik. Osrednja svečanost je bila po stari navadi na predvečer obletnice Prešernove smrti v Ljubljani, kjer so spet podelili tradicionalne Prešernove nagrade — najvišja priznanja za izredne dosežke na področju kulture in umetnosti. Letos so ta najvišja priznanja prejeli slikar in grafik akademik Božidar Jakac, igralec in režiser Slavko Jan in posmrtno pred nedavnim umrli pisatelj Ciril Kosmač. Poleg tega so podelili še 18 nagrad Prešernovega sklada, medtem ko so študentje prejeli še posebne Prešernove nagrade.

Med ostalimi slovenskimi mesti se je Prešernu posebej poklonil Kranj, kjer so se prireditve vrstile skozi ves teden. V drugih krajih je bil kulturni praznik tudi v znamenju letošnje tridesetletnice smrti pisatelja Prežihovega Voranca. Na enkratni način pa je slovenski kulturni praznik počastilo najmlajše slovensko mesto — Nova Gorica, kjer so slovesno odprli novi kulturni dom.

„Vrtnica za kulturni dom“ — otvoritev kulturnega doma v Novi Gorici je potekala res praznično in v navzočnosti številnih obiskovalcev z obeh strani meje, tako da velika dvorana niti ni mogla vseh sprejeti. Med navzočimi so bili tudi vodilni predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije ter predstavniki slovenskih organizacij iz Italije. V ospredju so sodelovale številne kulturne skupine in posamezniki iz Slovenije in iz zamejstva. Kot slavnostni govornik pa je znani slovenski pesnik Ciril Zlobec poudaril, da daje novi kulturni dom nadaljnje možnosti sodelovanja med ustvarjalci slovenske kulture na obeh straneh meje in s tem uresničuje teorije o enotnem kulturnem prostoru.

Temeljni kamen za zidavo kulturnega doma v Novi Gorici je bil položen ob kulturnem prazniku leta 1978, ob kulturnem prazniku 1980 pa je bil dom odprt, torej je

RAZSTAVA V CELOVCU:

Pokrajine

v slikarstvu Črne gore

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem prireja v galeriji celovške mestne hiše slikarsko razstavo pod naslovom

POKRAJINE v slikarstvu Črne gore

ki obsega okoli sto del črnogorskih umetnikov iz obdobja 1900 do 1977.

Razstava, ki jo je včeraj zvečer odprl deželni glavar Wagner, bo odprta do 29. februarja, in sicer ob delavnikih od 10. do 12. in od 17. do 19. ure, ob sobotah pa od 10. do 12. ure [ob nedeljah je razstava zaprta].

Razstava nudi zanimiv vpogled v umetnost črnogorskega ljudstva in je samo želeli, da bi bila deležna čim večjega obiska.

bil v prvi fazi dograjen v dveh letih. Na zunaj je to stavba iz stekla ter kombinacija betona in hotaveljskega marmorja, v njeni notranjščini pa so: dve dvorani in spremni prostori, upravne sobe novogoriškega gledališča, garderoba, bife in prostori za nastopajoče oziroma izvajalce. Velika dvorana v pritličju ima 450 sedežev in je namenjena predvsem glasbenim prireditvam, filmski dejavnosti, baletu ter kongresom in podobnim prireditvam, slovesnostim itd. Mala dvorana v kleti, kjer je 150 sedežev, pa bo služila predvsem komornim gledališkim predstavam, prav tako bo v njej mogoče prirediti filmske večere, recitale in druge manjše nastope.

V navidez bolj tesnem foyerju, v katerem sta poleg vhoda v veliko dvorano tudi dohoda do garderobe in blagajne, je v levem kotu splet skulptur, delo akademskega kiparja Marka Pogačnika. Sploh je treba poudariti, da je dom tudi sicer opremljen z likovnimi deli v glavnem na novogoriškem območju živečih ali delujočih likovnih ustvarjalcev, tako da kot zanimiva arhitekturno-likovna rešitev predstavlja delo domačih ljudi. Skupna površina doma je 2000 kvadratnih metrov, stroški za gradnjo in opremo pa so znašali okoli 50 milijonov dinarjev.

Vendar je doslej dograjena le prva faza novogoriškega Kulturnega doma. Drugo fazo, ki jo bodo gradili s pomočjo samoprispevka, nameravajo uresničiti v novem srednjeročnem obdobju. V bodočem delu doma pa bodo dobili „streho“ galerija, knjižnica, gledališke delavnice in dvorana za Primorsko dramsko gledališče — torej prostori, ki jih Nova Gorica s svojimi današnjimi 20.000 prebivalci res nujno potrebuje.

Na svoj kulturni dom so prebivalci Nove Gorice morali čakati tri desetletja, zato je razumljivo, da se ga sedaj tudi temu primerno veselijo. Ta dom bo živel v najtesnejši povezanosti s kulturnimi domovi v regiji in z novim Cankarjevim domom v Ljubljani. Jasno pa so opredelili vlogo tega doma tudi do zamejskih Slovencev in do kulture sosednih narodov: vlogo, ki bo temeljila na sodelovanju in zbljevanju.

Trajna skrb Avstrije za usodo Južne Tirolske

Med nedavno zunanjepolitično razpravo v parlamentu na Dunaju je bilo govora tudi o Južni Tirolski. V razpravo je posegel tudi zunanji minister dr. Willibald Pahr, ki je obrazložil stališče vlade v tem vprašanju.

Minister Pahr je posebej poudaril, da ostane Južna Tirolska „permanentna naloga Avstrije“ tudi potem, ko bi bil tako imenovani južnotirolski „paket“ v celoti uresničen. Tudi še naprej bo Avstrija po izjavi ministra skrbela za izpolnitev obljub in zagotovil pariške pogodbe, kakor je bila vedno pripravljena interverirati v Rimu, kadar so to želele prizadete narodnostne skupine.

Trajna skrb, ki jo posveča Avstrija svoji manjšini na Južnem Tirolskem, je brez dvoma legitimna in povsem pravilna. Prav tako legitimna in pravilna pa je tudi skrb, ki jo posveča Jugoslavija svojim manjšinam v Avstriji. Do tega spoznanja bi se morali končno priboriti tudi tisti krogi v Avstriji in zlasti na Koroškem, ki tako radi govorijo o „vmešavanju od zunaj“, kadar Jugoslavija opozori na neurejena vprašanja koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov ter zahteva dosledno spoštovanje določil člena 7 avstrijske državne pogodbe. Jugoslavija je sodepisnica te pogodbe in torej nima le pravice, ampak ima tudi dolžnost, da čuva nad njenim izpolnjevanjem.

V obeh primerih gre za mednarodne pogodbe in za mednarodnopravne obveznosti — pri Italiji glede Južne Tirolske in pri Avstriji glede slovenske in hrvaške manjšine. Torej morajo v obeh primerih veljati tudi enake pravice in enake dolžnosti; tukaj ne more in ne sme biti dvojnih meril in dvoilčne morale.

PODATKI O BREZPOSELNOŠTI:

Koroška še vedno vodi med avstrijskimi zveznimi deželami

Te dni so bili v koroškem tisku objavljeni podatki o razvoju brezposelnosti v Avstriji, iz katerih je razvidno „žalostno“ dejstvo, da je Koroška še vedno daleč pod državnim povprečjem, kar se tiče zaposlenosti oziroma zavzema vodilno mesto z ozirom na odstotek nezaposelnosti. V vseavstrijskem merilu znaša odstotek brezposelnosti 2%, na Koroškem pa kar 4,8%, kar je brez dvoma vse prej kot razveseljiv „rekord“. Daleč nad državnim povprečjem je s 3% tudi Gradiščanska, na Tirolskem pa znaša brezposelnost 2,2% delojemalcev, medtem ko je v vseh drugih zveznih deželah znatno pod povprečjem. Rekord v pozitivnem pomenu dosega Predarlška, kjer znaša brezposelnost le pol odstotka.

Precej bolj razveseljiv kot pa koroški „rekord“ glede brezposelnosti je razvoj zimskega turizma na Koroškem. V zimski sezoni 1978/79 so zabeležili skoraj 2 milijona nočitev, tako da je zimski turizem dosegel že 11,4% deleža na celotnem turizmu v naši deželi. To pomeni, da se je

delež zimskega turizma v zadnjih desetih letih skoraj podvojil, saj je rasel od 6,2% v turističnem letu 1969/70 na že omenjenih 11,4% sezoni 1978/79.

Podoben razvoj beležijo tudi v kočji zimski sezoni, pri čemer zlasti opozarjajo na izredno močan porast dotoka turistov iz Slovenije oz. Jugoslavije. Posebno priljubljen med jugoslovanskimi turisti je zimski center Kleinkirchheim in tamkajšnji gostinci kar ne morejo prehaliti „dodarnost“ Jugoslovancev, ki se med zanimajo predvsem za dražje najdražje ponudbe. Samo v mesecu januarju so zabeležili 50.000 nočitev jugoslovanskih gostov, ob koncu dneva pa na Jugoslovane odpade kar 60% vseh turistov.

Ob takem razvoju, ki pomeni razveseljivo poživitev pred leti še precej „suhe“ zimske sezone na Koroškem, je razumljivo, da se odnos Jugoslovancev in do Jugoslavije pokaže le začenja nekoliko izboljševanja tudi v deželi, ki je na jugu navadno videl le „nevarnost“ — denar pač smrdi, naj potem gre za šilinge, marke ali tudi za dinarje (sicer pa tudi kajšnji gostinci izjavljajo, da jugoslovanski turisti pretežno plačujejo v šilingih ali markah). Kako je v resnici to takorekoč čez noč odkrito „ljubeznijo“ do Jugoslovancev, pa kaže reakcija tukajšnjih krogov na določene ukrepe, ki jih napovedujejo Jugoslaviji, da bi izboljšali plačilni bilanco: najraje bi jugoslovanski oblastem kar predpisovali, kaj sme in česar ne smejo ukreniti, da ne prišlo do kakšnih omejitev v dotoku gostov in s tem denarja iz Jugoslavije v Avstrijo.

Spet podražitev

Po objavljenih podatkih o gibanju potrošniških cen je prišlo meseca januarja do precejšnjih podražitev. Avstrijski centralni statistični urad navaja, da so se cene v primerjavi z lanskim decembrom zvišale za 1,2%, v primerjavi z lanskim januarjem pa kar za celih 5 odstotkov, kar je znatno nad lanskoletnim povprečjem, ki znašalo 3,7%.

Sedanjo podražitev je v veliki meri povzročilo zvišanje tarif (električni mestni javni promet itd.), medtem ko „posledice“, ki jih je pričakovati zvezi z zadnjo podražitvijo nafte, poudarja sedanjem pregledu sploh še niso upoštevane. To pomeni, da je treba računati z nadaljnjimi podražitvami, ki bodo gotovo prizadele najširše plasti prebivalstva, še posebno občutno pa razumljivo tiste sloje, ki morajo „izhajati“ z najnižjimi dohodki.

Jugoslovanski dom je bil odprt na Dunaju

Na Dunaju (na Margaretenstraße v 5. okraju) so prejšnji teden svečano odprli osrednji dom Jugoslovancev, v katerem se bodo zbirali jugoslovanski državljani, ki so na začasnem delu na Dunaju, na Nižjem Avstrijskem in na Gradiščanskem. Gre za opuščeno kino dvorano s 400 sedeži, ki so jo sedaj preuredili s finančno podporo avstrijskih sindikatov.

Otvoritev svojega doma na Dunaju so tamkajšnji Jugoslovanci povežali z bogatim kulturno-umetniškim sporedom, v katerem so se tekom treh dni zvrstili poleg skupin kulturno-umetniških klubov jugoslovanskih delavcev priznani umetniki iz domovine; svoj bratski prispevek pa so dali tudi koroški Slovenci in gradiščanski Hrvati — iz Koroške je gostoval Obirski ženski sekstet pod vodstvom Valentina Polanška, iz Gradiščanske pa je prišla folklorna skupina „Hajdenjaki“.

Prav tako minul teden pa je bil na Dunaju tudi občni zbor tamkajšnjega slovenskega kulturno-umetniškega društva „Ivan Cankar“, ki že nekaj let zelo uspešno deluje in prispeva k povezavi med slovenskimi rojaki v avstrijski prestolnici. Občnega zbora so se udeležili tudi pred-

stavniki iz Ljutomera, kajti z Ljutomerom so dunajski „Cankarjevci“ še posebno tesno povezani. Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen inž. Marjan Pirč, ki je poudaril pomen sodelovanja na tradicionalnem srečanju zahodnoevropskih slovenskih kulturnih društev v Tübingenu. Govora je bilo o uspešnem delovanju društvenega pevskega zbora pod vodstvom Avgusta Pavca. Nadaljnji uspešni razvoj društva pa jamči novo ustanovljeni mladinski krožek.

Prikaz koroškega tiska v kulturni reviji „Die Brücke“

Kakor je bila v prejšnji številki koroške kulturne revije „Die Brücke“ vsestransko osvetljena vloga radia in televizije, tako je težišče najnovejše številke, ki je izšla prejšnji teden, na koroškem tisku in založništvu. Od skupnih 186 strani velikega formata jih je namreč kar 120 posvečenih tisku kot celoti, posameznim časopisom in revijam ter založniški dejavnosti na Koroškem.

Ta del revije se pričinja z obsežnim člankom Roberta Buchacherja, ki je svoj pregled zgodovine tiska na Koroškem „aktualiziral“ s tem, da ga je povezal z letošnjo 60-letnico plebiscita, pri tem pa opozoril, da se tako imenovano „koroško vprašanje“, ki razumljivo odseva v sem koroškem tisku, ne začinja šele v letu koroškega „tafelsturmu“ niti v letu plebiscita, temveč sega nazaj v 19. stoletje in že tedaj nosi pečat neenakopravnosti obeh narodov v deželi. Svoja za koroške razmere brez dvoma razveseljivo objektivna izražanja zaključuje avtor s pregledom vseh dnevnikov in tednikov, ki so na Koroškem izhajali po letu 1918.

Uvodni razpravi sledijo članki o posameznih časopisih in dejavnostih, od Kleine Zeitung, Kärntner Tageszeitung, Volkszeitung preko Kärntner Landeszeitung, Kärntner Nachrichten, Kärntner Echo pa do avstrijske tiskovne agencije APA, deželne tiskovne službe ter mestnih listov Celovca in Beljaka. V tem okviru je posebno mesto odmerjeno tudi slovenskemu tisku: dr. Avgustin Malle je prispeval uvodni pregled slovenske publicistike na Koroškem; Jože Wakounig nakazuje vlogo Našega tednika kot „lista za koroške Slovence“, Rado Janežič predstavlja

Slovenski vestnik kot „ogledalo koroških Slovencev“, Jože Kopeinig piše o pomenu slovenskega verskega tiska za koroške Slovence, Peter Millonig pa odkriva „ozadja“ časopisja koroških Slovencev. Vsi prispevki o slovenskem tisku so objavljeni v obeh deželnih jeziki ter enako kot drugi članki bogato ilustrirani.

Nadaljnje poglavje predstavljajo literarni listi in revije, med katerimi je tudi Mladje, ki ga Franc Kattinig predstavlja ob vstopu v tretje življenjsko desetletje. Govora pa je tudi o reviji „Im Schnittpunkt“ kot predhodniku današnje „uradne“ koroške kulturne revije „Die Brücke“. Za zaključek tega dela revije sledijo še članki o založniški dejavnosti na Koroškem, kjer pa je ravno zaradi siceršnje težnje po objektivnosti treba kritično ugotoviti, da je na tem področju delež koroških Slovencev povsem zamočan — čeprav je na primer Mohorjeva družba že v drugi polovici prejšnjega stoletja dala res izredno bogat prispevek, saj je prav iz Celovca s svojimi knjigami zalagala ves slovenski kulturni prostor.

Preostali del revije je namenjen umetnosti ter so v besedi in predvsem v sliki predstavljeni Cornelius Kolig, Caroline, Meina Schellander, Eugen Schneider in Franz Moro. O koroški pisateljici Kristini Lavant pišejo Johann Strutz, Mirko Križman in Walter Zrenner. Koroško deželno galerijo spoznamo iz pogovora z njenim vodjem Karlom Newoletom. Končno pa najdemo še zapise o Anni Neumann in njenih šestih zakonskih zvezah ter o znanem srednjeveškem pevcu Waltherju von der Vogelweide in njegovih zvezah s Furlanijo in Koroško.

Mile kazni za nacistične zločince

Pred sodiščem v Kölnu se je končal proces proti trem bivšim esesovcem, ki so bili obtoženi, da so merodajno sodelovali pri deportaciji francoskih Židov v koncentracijska taborišča in s tem vsaj posredno pri njihovem umoru. Vsi trije so bili na visokih položajih nacističnega aparata v zasedeni Franciji, kjer so načrtovali in izvajali akcije, pri katerih je na stoisoče francoskih Židov zgubilo življenje.

Glavni obtoženec Lischka je bil obsojen na 10 let, drugi obtoženec Hagen na 12 let in tretji obtoženec Heinrichson (ki danes spet zavzema položaj župana v manjšem zahodnonemškem mestecu) na 6 let ječe. Obsodbe so izpadle izredno milo in so izrečene kazni daleč pod tistimi, ki jih je zahtevalo državno tožilstvo.

PRED TRIDESETIMI LETI JE UMRL

Prežihov Voranc

veliki slovenski umetnik koroške zemlje

Prihodnji teden — 18. februarja — bo minilo trideset let od smrti enega največjih slovenskih pisateljev Lovra Kuharja-Prežihovega Voranca. Rodila ga je koroška zemlja in tej domači zemlji in njenemu človeku je ostal zvest vse življenje — tudi v tujini, kjer je kot politični begunec preživel dolga leta. O tej njegovi zvestobi pričajo njegova književna dela, v katerih je ustvaril monumentalne podobe koroških ljudi, ki so priče zgodovinske preteklosti, pa tudi nosilci zgodovinskih dogodkov.

Prežihov Voranc je bil izredno nadarjen samouk, ki se je povzpela v sam vrh slovenske književnosti, preko nje pa tudi na vidno mesto v širši jugoslovanski in sploh svetovni literaturi. Bistven delež pri tem je prav gotovo imela njegova pisateljska „zavest“, ki jo je sam takole označil: „Pisatelj sme pisati samo po svoji vesti. Najgloblje in najmočnejše ljudske tipe ustvarja ljudstvo samo. Ljudstvo je prvi ustvarjalec slovenske umetnosti, umetniki se morajo boriti in izpovedovati to, za kar se ljudstvo bori in zaradi česar ljudstvo trpi. Lepo je samo tisto, kar sovpada z resničnostjo.“ To izpoved je Prežihov Voranc vsa leta svojega pisateljevanja spreminjal v dejanja.

Črtice in povesti iz kmečkega življenja je Prežih začel pisati že kot šestnajstletnik. Njegova prva samostojna knjiga so bile Povesti, ki so ji sledila številna dela — povesti, črtice in druga kratka proza ter veliki romani. Spomnimo se le njegovih Samorastnikov, ki so zazivelj tudi na filmskem platnu in v Mikelnovi dramatizaciji, ki jo je Slovenska prosvetna zveza že dve leti zaporedoma uprizorila v Podjuni. Pravkar je bil posnet „njegov“ film o Boju na požiravniku, ki smo ga gledali na ljubljanski televiziji in bomo njegovo premiero na Koroškem imeli prav za Prežihovo obletnico 18. februarja. Njegova Požganica je zlasti aktualna ob letošnjih 60-letnici koroškega plebiscita. Doberdob kot vojni roman slovenskega naroda spada med velike tovrstne literarne stvaritve sploh. Ali Jamnica, s katero je Prežih postal spomenik rodnim Kotljam. Potem njegove potpisne črtice, domače Od Kotelj do Belih vod in inozemske v Borbi na tujih tleh.

O trpljenju in boju slovenskega ljudstva pripoveduje v knjigi Naši mejniki. Solzice pa so ena najlepših mladinskih knjig sploh; v njih je pisatelj izpovedal svojo ljubezen do matere in materinega jezika, do domače zemlje in domovine.

V svojih delih je Prežih opisoval resnično življenje v vsej razsežnosti in globini. Njegovi ljudje so živi, izklesani in trdni kakor skale, silni in prepričljivi. Vsa njegova dela so vsako zase samostojna celota, a so med seboj vendar trdno povezana — v edinstveno podobo trde usode delovnega človeka in njegovega boja za lepše, pravičnejše življenje.

Prežih pa ni bil le pisatelj — bil je tudi revolucionar, ki se je za človeka, katerega je opisoval v svojih književnih delih, tudi bojeval. V letih pred drugo svetovno vojno je moral zapustiti domovino in je kot politični emigrant preživel več let kot evropski potnik v službi mednarodnega delavskega gibanja. Od Skandinavije do Balkana in od Moskve do Pariza ga je vodila ilegalna pot, med vojno pa se je znašel v nacističnih taboriščih Sachsenhausen in Mauthausen, od koder se je vrnil bolan v domovino, kjer je leta 1950 umrl.

Ob tridesetletnici njegove smrti se ga spominja ves slovenski narod. Hvaležen spomin pa smo mu dolžni predvsem koroški Slovenci, njegovi ožji rojaki — kajti naši zemlji in našemu človeku je ustvaril najlepši spomenik v svojih književnih delih.

Ostanimo zvesti Prešernu!

Prešernova proslava SPZ v Celovcu

Povsod, kjerkoli živimo Slovenci, smo v minulih dneh obhajali slovenski kulturni praznik — spominjali smo se največjega slovenskega pesnika Franceta Prešerna in v duhu njegove nesmrtni pesniške izpovedi iskali vsebino našega kulturnega in narodnega življenja.

Izredno uspeha je letošnja Prešernova proslava tudi v Celovcu. Na povabilo Slovenske prosvetne zveze so naši ljudje in še zlasti mladina do zadnjega kotička napolnili slavnostno dvorano mestne hiše. Kot častni gostje so se nam pridružili tudi generalni konzul SFRJ Milan Šamec s člani konzulata, predstavniki borčevske organizacije Slovenije (ki so poprej počastili tovariša Gašperja ob njegovi sedemdesetletnici), predstavniki Kulturne skupnosti občine Ravne na Koroškem ter predstavniki naših osrednjih organizacij.

O Prešernu in njegovem pomenu je spregovoril predsednik SPZ Valentin Polanšek, ki je dejal, da se v dnevi okoli 8. februarja zbiramo Slovenci vsako leto na slovenskem kulturnem prazniku — četudi drugače živimo različno usodo: v matični domovini, kot zdolci na tujem in mi kot zamejci, „se vsako leto zopet strnemo okoli velikega umetnika, vidca in borca, našega največjega pesnika Franceta Prešerna; zberemo se v skupni zavesti slovenstva, v skupni zavesti Prešernove veličine“. Poudaril je, da je pri nas na Koroškem pokopana Prešernova mati, ki je dala življenje največjemu našemu poetu in mu kot otroku vsadila v srce ljubezen do materinščine. „Zato naj poslušava vsaka koroška mati klic iz koroške zemlje našim koroškim materam: Ohranite slovensko materinščino, ohranite Prešernovo besedo!“

Govornik je dejal, da se ob Prešernovi izpovedi lahko tudi v današnjem trenutku sprašujemo, v koliko se uresničujejo visoki ideali človečnosti v današnjem svetu. Srečujemo se ponovno spet s kruto življenjsko usodo, ki jo je doživljal naš veliki Prešeren v takratni cesarskokraljevski državi sredi nazadnjaških ljudi. „Zgodovinski razvoj je odnesel zatohtli cesarski duh, ni pa odnesel povsod tistih mračnjaških sil, ki ogrožajo slovensko kulturo in slovensko življenje,“ je naglasil predsednik SPZ. „Zato nam je Prešeren vedno znova prisoten s svojo plemenito vero v boljši svet boljšega človeka. Kljub vsem tegobam in trenutnim neizgledom smo spet veliki in močni prav ob Prešernu. Zato moramo vsi, ki smo poklicani — in vsak zaveden in pošten Slovenec je poklican — nadaljevati borbo in po, da rojak prost bo vsak: ko se ne bo več sramoval svoje materinščine, ko bo enakovreden poleg svojega sodežalana. V tem smislu mobilizirajmo naše sile in to bo naš najlepši doprinos k uresničitvi slovenskega kulturnega praznika.“

Slavnostni govornik je bil književnik Drago Družkovič, ki je kot znan Prežihoslovec in urednik Prežihovega zbrana dela spregovoril o povezanosti Prežihovega Voranca s Koroško (njegova zanimiva izvajanja objavljamo na posebnem mestu — op. ured.). Prežihu ob 30-letnici njegove smrti je veljal tudi nastop recitacijske skupine SPZ Celovec in ZKO Ravne na Koroškem, ki je v režiji Marjana Srienca predvajala odlomke Prežihovih del. Lep okvir pa je s pesmijo prispeval mešani pevski zbor SPD „Gorjanci“ iz Kotmare vasi pod vodstvom Stanka Wručiča.

7 danji lastnik grada in gospostva Landskron Franc Adam grof Dietrichstein dne 20. 7. 1679 na njegovo mesto prezentiral Mihaela Joviča (tudi Jovio, Jouig), ki ga je nato potrdil tudi ljubljanski stolni kapitelj; vikar Jovič je dne 15. 8. 1679 poslal kapitlju v Ljubljano reverz o svoji namestitvi. Vikar Jovič je ostal na tem mestu do 13. 1. 1687, ko se je sam odrekel službi in se vrnil pod akvilejsko škofijo. Njegovo mesto je zasedel Matej Graf, do tedaj kaplan v Himelbergu, ki je dne 8. 2. 1687 poslal ljubljanskemu stolnemu kapitlju reverz o svoji namestitvi. Pa tudi vikar Graf ni dolgo zdržal na tem službenem mestu, ker je leta 1691 sam odpovedal službo. Na njegovo mesto je bil prezentiran salzburški duhovnik Pavel Weller.

Iz leta 1690 je ohranjena specifikacija o vrednosti premoženja in o dohodkih vseh župnij beljaškega cerkvenega okrožja. Premoženje župnije Št. Rupert je bilo po tej specifikaciji precenjeno na 3000 goldinarjev, dohodki vikarja pa na 150 goldinarjev; premoženje župne cerkve je bilo ocenjeno na 750 goldinarjev.

Tudi vikar Weller ni dolgo služboval v Št. Rupertu; po arhivskih virih je namreč za leto 1698 izkazan kot šentrupertski vikar Janez Baräth, ki pa je že v začetku leta 1699 abdiciral. Na njegovo mesto je lastnik gradu

AULA SLOVENICA

CELOVEC
Paulitschgasse 5-7

Vljudno Vas vabimo
na razstavo
AKADEMSKEGA KIPARJA
**prof.
Stojana Batiča**

Razstava bo odprta do 22. februarja oči ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

Smrt med pisatelji

● CIRIL KOSMAČ

Zadnji teden v januarju je umrl znan slovenski pisatelj Ciril Kosmač, avtor dolge vrste proznih del, v katerih je oblikoval celo galerijo značajev, ki so se bralcem globoko vtisnili v spomin.

Rojen v Slapu ob Idriji, je Kosmač že v mladih letih okusil nasilje fašizma. Prva vojna leta je preživel kot begunec v Franciji in Angliji, leta 1944 pa se je priključil narodno-osvobodilnemu gibanju v Sloveniji. Na osvobojenem ozemlju je postal sourednik Slovenskega poročevalca in

tudi po osvoboditvi je še nekaj let deloval kot novinar.

Kot pisatelj je ustvaril vrsto črtic, med katerimi so zlasti znane Sreča, Kruh, Življenje in delo; potem so sledile njegove znamenite stvaritve iz NOB, med njimi novela Očka Orel, ki jo je predelal tudi v scenarij za prvi slovenski umetniški film Na svoji zemlji. Tudi njegova Balada o trobenti in oblaku je zazvela na filmskem traku. Najdaljše njegovo prozno delo pa je roman Pomladni dan. Njegovo pisanje odlikuje izredno klen in izbrušen jezik.

Le dober teden po smrti mu je bila ob kulturnem prazniku posmrtno podeljena Prešernova nagrada.

● LEOPOLD SUHODOLČAN

Prejšnji teden pa je po kratki boleznici v 52. letu starosti preminil pisatelj Leopold Suhodolčan, podpredsednik Društva slovenskih pisateljev, predsednik Zveze bralnih značk Slovenije ter glavni urednik založbe Borec.

Leopold Suhodolčan je bil znan in priljubljen zlasti med mladimi bralci, katerim je podaril vrsto lepih in privlačnih zgodb in mladinskih povesti; mnoge izmed njih smo objavljali tudi v našem listu. Seznam njegovih mladinskih knjig sega od Ognjenih mož in Sejma na oblaku preko Dečka na črnom konju in Mornarja na kolesu do Krojača hlačka in Čudežne srjace. Za mladino je napisal tudi vrsto del, ki so bila uprizorjena na odru, v radiu in na televiziji. Odraslim bralcem pa je znan po novelah in romanih Svetlice, Med zemljo in reko, Najdaljša noč ter Trenutki in leta.

Zlasti pa si je Suhodolčan postavil častem spomenik kot pobudnik in dolgoletni „motor“ tekmovanja za bralne značke; v to široko akcijo je bila vključena tudi slovenska mladina v zamejstvu.

Dr. Anton Svetina

Prispevki k zgodovini Šentruperta pri Beljaku

Dne 29. oktobra 1668 je vikar in škofijski komisar pri sv. Miklavžu v predmestju Beljaka Walscher izvršil vizitacijo župne cerkve v Št. Rupertu in njenih podružnic in ugotovil tole: V Št. Rupertu se nahaja sredi pokopališča kapela sv. Mihaela. Cerkevni obračuni se vršijo v hospiciu sv. Andreja. Župnišče je bilo pred približno dvema letoma močno porušeno in se s pomočjo dohodkov cerkve in s prispevki faranov gradi na novo. Nadzorstvo nad gradnjo vršijo vikar in cerkveni ključarji brez sodelovanja gospostva Landskron, ki ni ničesar prispevalo. Cerkevna ključarja sta Jurij Weisman in Lavrencij Schbinger. Pri filialnih cerkvah je vizitator ugotovil tole: 1. Cerkev sv. Ožbolta Mučenika, ki leži na griču, je bila pred sedmimi leti zaradi požara močno poškodovana, sedaj so jo malo popravili, in pa še pobeljena; streha pa je popravljena. Ima en zvon, ki pa še ne zveni čisto. Nima nikakih dohodkov in jo vzdržujejo le s podporami. 2. Cerkev sv. Jerneja pri Osojskem jezeru ima za doto travnik, ki leži okoli cerkve in ki donaša cerkvi letno pol imperiala, kakor je to povedal navzoči cerkveni ključar Martin Kipser. Vizitator je po-

zval okoliško prebivalstvo, naj v roku dveh do treh let popravijo cerkev, nakar so obljubili, da bodo najprej popravili vsaj streho. Vikarju je vizitator naročil, naj jih pri tem večkrat nadzoruje. 3. Cerkev sv. Andreja pod gradom Landskron. Ta podružnica ima 50 goldinarjev letnih dohodkov, po odplačilu vseh obveznosti ostane cerkvi 7 goldinarjev. Imajo dva cerkvena ključarja, Matijo Webra in Matijo Prantnerja, to pa skupaj s podružnicama sv. Mihaela in sv. Urha; ti dve cerkveni občini pa prosita, naj bodo za vsako teh treh podružnic ločeni cerkveni ključarji, kar pa oskrbnik gosposčine Landskron ne dovoli. 4. Cerkev sv. Filipa in sv. Jakoba v naselju Gradišče (Gratschach). Tu manjka vse, le nad zidovi in nad streho sta nameščena dva zvonova. Cerkveni ključar Gašpar Prantner je izjavil, da ima cerkev malo dohodkov, da pa so pripravljene, vse popraviti in upajo, da bo dal tudi lastnik gosposčine Landskron svojo pomoč. 5. Cerkev sv. Mihaela nadangela je ravnotako popolnoma opustošena in nima razen zvonov ničesar. 6. Cerkev sv. Urha v naselju Stahoriče (Stäkoritsch). Tudi ta cerkev je opustošena.

Po smrti vikarja Sebastiana Kvedra je te-

Landskron Franc Adam grof Dietrichstein prezentiral Matijo Winklerja. Pri njegovi namestitvi je prišlo do spora med vikarjem in škofijskim komisarjem pri sv. Miklavžu v predmestju Beljaka Jakobom Geigerjem in med tedanjim oskrbnikom gospostva Landskron, ker ga je le-ta brez vednosti beljaškega nadžupnika vpeljal v župnijo.

V juniju leta 1712 je ljubljanski škof Frančišek grof Kauniz izvršil vizitacijo župnij beljaškega cerkvenega okrožja in je v župniji Št. Rupert ugotovil tole: Za vikarja je Matija Winkler, košec iz Vrbe, star 40 let, ki je bil ordiniran v Gornjem gradu na naslov gradu Vrba ob Vrbskem jezeru, last grofov Dietrichstein; duhovnik je 15 let, od tega je služboval tri leta v Velikovcu, pol leta je bil kaplan v župniji sv. Miklavža v Beljaku, v sedanji službi je 12 let, prezentiran je bil od grofa Dietrichsteina, njegovi dohodki pa znašajo okoli 300 goldinarjev na leto. Faranov je okoli 1000. Za cerkvnika je Karol Šmört, podložnik gosposčine Landskron, ki ga je postavil na to mesto oskrbnik tega gospostva pred štirimi leti. Ima tele dohodke: od krsta dobi dva groša, od poroke 17 krajcarjev, od pogreba en groš, za obhajanje bolnika dva groša, od poljskih pridelkov prejema 7 četrtink pšenice in 4 četrtinke pšenične moke.

(Dalje v prihodnji številki)

70-letnica revolucionarja Karla Prušnika-Gašperja

Ob 70-letnici Karla Prušnika-Gašperja so Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij skupno z Zvezo koroških partizanov priredili slavnostno sejo, na kateri so počastili jubilej tega zaslužnega moža, ki je znan daleč preko naših domačih okvirov, saj brez dvoma predstavlja kremenit lik slovenskega koroškega revolucionarja, ki je vse svoje življenje posvetil boju za narodnostne in socialne pravice slovenskega ljudstva na Koroškem.

Na slavnostni seji v sredo 6. februarja — na predvečer obletnice — je predsednik Zveze slovenskih organizacij tovariš dr. Franci Zwitter, v svojem in v imenu predstavnikov slovenskih organizacij in številnih prijateljev iz vrst slovenske narodne skupnosti, izrekel jubilanu iskrene čestitke z željo, da bi ostal še dolgo čvrst in vesel med nami in nam iz

svoje bogate življenjske skušnje in neprenehne borbe dajal nasvete in napotke pri našem skupnem političnem, gospodarskem in kulturnem prizadevanju za narodne pravice našega

ljudstva in za prijateljsko sožitje z narodom sosedov. Te naše želje so tem bolj upravičene, je dejal tovariš Zwitter, ker je tovariš Gašper vse svoje življenje, od mladih let preko najtežje dobe v naši zgodovini in vse do danes, vedno stal v prvih vrstah za narodne in splošne človekove pravice.

Ne le z organiziranjem partizanskega gibanja in s svojo odlično vlo-

predsednik Zveze koroških partizanov, kot predsednik Nadzornega odbora ZSO in ne nazadnje kot avtor knjige „Gamsi na plazu“ se je neizbrisno sam vpisal v zgodovino borbe našega ljudstva za doseg enakopravnosti na podedovani domači zemlji.

Predstavniki Zveze koroških partizanov Lipe Kolenik pa je med drugim naglasil, da so zasluge tov. Prušnika za našo skupno stvar neprecenljive vrednosti in da se koroški partizani še sedaj zavedajo, kolikšnega pomena je Prušnikovo delo — zbiranje in pisanje zgodovine o našem partizanskem boju na Koroškem — ki ga vlaga v to, da bi bilo vse to ohranjeno poznejšim rodovom. S čestitkami in darili so se spomnili cenjenega jubilarja številne v ZSO včlanjene organizacije in tako izkazale zaslužnemu borcu za pravice zaslužen priznanje.

Častne seje so se poleg zastopnikov domačih organizacij udeležili tudi predstavniki borčevskih organizacij iz matične dežele Slovenije. Tako je čestitke v imenu borcev iz Slovenije izrekel predstavnik Republiškega odbora Zveze borcev Slovenije Bogo Gorjan. Posebno priručno in ganljivo so bile čestitke inž. Pavleta Žaucerja-Matjaža, dolgoletnega soborca in prijatelja, ki je jubilanu čestital v imenu odbora koroških partizanov v Ljubljani. Vsi, ki so bili priča temu priručnemu in ganljivemu prizoru, ko sta se objela stara prijatelja, ki nista mogla zadržati solz — nam bo ta slika ostala v nepozabnem spominu. Tovariš Prušnik je namreč srečal tovariša Matjaža prvi dan, ko je prišel v partizane. Matjaž mu je bil, kakor tov. Prušnik to sam pove, učitelj, ki ga je „šolal“ v aktivnega borca za pravice slovenskega delovnega ljudstva in vseh narodov, ki so ječali pod strašnim nasiljem podivjanega nemškega „Herrenvolka“. No in to tovarštvo se je ohranilo do danes. Tovarištvo skaljeno v borbi je več kot navadno tovarštvo — je neke vrste bratovščina, nekaj svetega!

Številnim čestitkam so se pridružili tudi ugledni politični predstavniki Slovenije oziroma Jugoslavije — član predsedstva SFRJ Sergej Kraigher in Lidija Šentjura, člana predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc in Andrej Marinc, predsednik predsedstva SRS Viktor Avbelj, predsednik CK ZKS France Popit, predsednik skupščine SRS Milan Kučan, predsednik IS skupščine SRS dr. Anton Vrtaša, predsednik RK SZDL Mitja Ribičič in predsednik RO ZZB NOV Janez Vipotnik.

ČESTITAMO

Pred dnevi je na dunajski univerzi promoviral za doktorja filozofije Marjan Borut Šturin, absolvent Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Marjanu Šturmu k temu uspehu iskreno čestitam.

OSREDNJA PISARNA V CELOVCU

deluje vsak dan od ponedeljka do petka, od 8. do 17. ure. Posebne uradne ure vsak četrtek od 9. do 12. ure pa so namenjene tistim, ki se želijo o raznih problemih pogovoriti s sekretarjem ZSO, tov. Feliksom Wieserjem

OKRAJNA PISARNA PLIBERK posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bodo:

19. 2. 1980
tov. Jože Partl
kmetijska vprašanja

Gimnazijski ples lepo uspel

V petek, dne 8. februarja 1980 so kot že vsa leta poprej letošnji osmošolci Zvezne gimnazije za Slovence vabili na že tradicionalni gimnazijski ples v Delavsko zbornico v Celovcu. Je to druga največja družabna prireditve koroških Slovencev vsako leto takoj za osrednjo družabno prireditvijo, vsakoletnim slovenskim plesom. Kot prejšnja leta, tako se je tudi letos zbralo ogromno ljudi, največ seveda mladine iz vsega dvojezičnega območja Koroške, staršev maturantov in dijakov slovenske gimnazije, seveda precej vidnih in visokih gostov in pa prijateljev Zvezne gimnazije za Slovence.

Ob začetku sta navzoče pozdravili maturantki, poseben pozdrav pa je veljal konzulom SFRJ v Celovcu, tov. Šandorju, tov. Naberžniku in tov. Popoviču, deželnemu šolskemu inšpektorju Rudiju Vouku, prejšnjemu ravnatelju Zvezne gimnazije za Slovence dvornemu svetniku dr. Pavlu Zablatniku, prof. dr. Vladimirju Klemenčiču iz Ljubljane, sedanjemu ravnatelju slovenske gimnazije dr. Vospniku, prijateljem gimnazije iz Spittala, s katero goji slovenska gimnazija stike ter vsem političnim in kulturnim predstavnikom tu in onstran meje. Posebna zahvala pa je veljala Slovenski prosvetni zvezi in Krščanski kulturni zvezi za pomoč pri organizaciji plesa.

V pozdrav so maturantje zaplesali nekaj plesov jugoslovenskih narodov in narodnosti ob instrumentalni spremljavi prof. Jožka Kovačiča, prof. Maje Kupper in maturantk. Izvrstni ansambel „MODRINA“ iz Slovenije s svojimi poskočnimi vižami je kaj kmalu privabil ogromno parov na plesišče. Mladina pa si je v prvem nadstropju uredila DISCO, kjer je plesala in se zabavala. Kot že prejšnja leta, tako so maturantje tudi letos pripravili polnočni spored, ki je bil tokrat zelo posrečen. Na programu je bil vložek maturantk v jazz-gimnastiki, ki ga je nastudiral prof. Milan Kupper.

Brez dvoma je postal gimnazijski ples ena najbolj priljubljenih družabnih prireditev koroških Slovencev, katerega dohodki grejo v prid maturantom za njihovo maturitetno potovanje. Organizatorjem iskrena zahvala za veliki prispevek na področju slovenske družabnosti na Koroškem, kajti tudi ta način udejstvovanja je manifestacija moči in volje našega ljudstva, da hočemo enokopavno živeti na tem teritoriju Avstrije in da se znamo tudi poveseliti.

Turska avtocesta

Od 146 km Turske avtoceste od Salzburga do Spittala je samo še 12,4 kilometra dolg odsek v dolini Liesertal, ki še ni dograjen. Ta odsek je najtežavnejši, od kar gradijo v Avstriji avtoceste. 7,9 kilometra, to je 64 odstotkov tega odseka avtoceste, je zgrajena oziroma še gradijo preko skupno 9 mostov, od katerih je 2,6 kilometra dolgi most „Kremsbrücke/Presingberg“ najdaljši most v Avstriji.

Posebnost gradnje omenjenih mostov je zgradba mostu „Rauchenskatsch“, ki se vleče najprej preko doline nato pa ob vzhodnem pobočju doline Lieser v skupni dolžini 1,7 kilometra. Ker je pobočje zelo izpostavljeno premikanju zemeljskih mas, so morali v pobočja zgraditi takoimenovane „vodnjake“, ki dosežejo globino tudi do 35 metrov in ki so napolnjeni z betonom. Na teh temeljih so šele zgrajeni stebrji v presledkih 55 metrov preko katerih vodi cestišče. Stebrji dosežejo tudi 50 metrov višine. Dva od teh številnih stebrjev oziroma podporov (visoka 50 metrov) so prejšnji četrtek razrušili (z razstrelivom). Bila sta to pomožna stebrja, ki sta igrala gotovo vlogo pri gradnji (stala sta v strugi reke Lieser), sedaj pa bi bila samo v napoto.

Skupni stroški objekta „Rauchenskatsch“ znašajo okrog 400.000.000 šilingov. Celotni odsek avto ceste „Liesertal“ bo letos zgodaj poleti, to se pravi še pred začetkom sezone, predan prometu.

Nastop pevskih zborov na XIII. srečanju „OD PLIBERKA DO TRABERKA“

V petek 15. februarja 1980 bodo v Kulturnem domu „Prežihovega Voranca“ v Kotljah nastopali sledeči pevski zbori:

1. DPD „Svoboda“ — MPZ „Vres“ — Prevalje
2. SPD „Obir“ Obirski ženski oktet — Obirsko
3. SPD „Edinost“ — „Franc Leder Lesičjak“ — Šteben
4. Mešani oktet „Danica“ — Šentvid v Podjuni
5. Združeni pevski zbor SPD „Vinko Poljanec“ — Škocijan in SPD „Trta“ — Žitara vas
6. DPD „Svoboda“ Mežica — MPZ „Mežiški knapi“ — Mežica
7. PD „Milan Zidanšek“ — MPZ „Janko Vincenc Harokov“ — Radlje
8. KUD „Prežihov Voranc“ — MPZ „Prežihov Voranc“ — Ravne
9. MPZ „Bilka“ iz Bilčovsa

ZELEZNA KAPLA

Že drugič smo spoznavali „Svet in domovino“

V prireditvi Slovenskega prosvetnega društva „Zarje“ je v soboto 2. februarja od 17.10 ure naprej prenašala RTV Ljubljana oddajo „Spoznavajmo svet in domovino“ neposredno iz Zelezne Kaple. To je bil že drugi obisk tega uredništva, ki je tudi tokrat pripeljalo glavne akterje s seboj.

Tekmovali sta ekipi iz Murske Sobote in Ljubljane-Šiška, obe v spremstvu mladincev iz pobratenih mest Kavadarci (Makedonija) in Paračini (Srbija). Med številnim domačim občinstvom, ki je zasedlo dvorano hotela Obir, je bila še skupina gimnazijcev iz Novega Sada. To zblíževanje in prijateljstvo med različnimi narodnostmi je prišlo močno do izraza tudi v začetnem pozdravnem govoru radijske napovedovalke.

Za razvedrilo med posameznimi zelo težkimi vprašanji so suvereno psrkbrbeli ansambel Mojmir Sepe ter pevca Marjetka Falk in Andrej Sifer. Slednji je pripeljal s seboj svoje „Miške“; ravno nam Kapelčanom v brk pa je zapel, da „Je vse manj dobrih gostiln,“ ter spravljal do bučnega ploskanja vse navzoče „debeluče“.

Marjetkine pesmi so zahtevale tudi nekaj razmišljanja. O svojih „ptičih“ je pripovedoval humorist Marjan Marinc, nekoliko pozneje pa je kot inšpektor iskal cel tovor brazilske kave, namenjene ravno v Slovenijo.

Resni del **tekmovalja** je po hudih začetnih težavah le odločila zase ekipa iz Ljubljane. Zbrani publiko in poslušalce ob sprejemnikih so kot gostje spregovorili tudi tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser, predsednik SPD „Zarja“ inž. Peter Kuhar (ob njegovi želji maršalu Titu za hitro okrevanje, je množica v dvorani navdušeno odobravalna s ploskanjem), predsednik Krajevnega odbora ZSM v Zelezni Kapli Jože Blajs in direktor hotela Obir Ivo Silič. Neposrednemu prenosu je sledil še kulturni **so-boltni večer**, ki je bil prav tako posnet, a ga bodo oddajali pozneje. Primerno vezno besedilo je prispevala igralka Jerica Mrzel. Pesmi in proza so govorili o koroški zemlji in človeku. In čeprav je bila zgodba o „Pravdi v Šentanelu“ prozaična, dolgo ne bomo pozabili one rime na **bik pa junc.**

S petjem in glasbo so na večeru nastopali še Obirski oktet (Valentin Polanšek), moški in mešani zbor SPD „Zarja“ iz Zelezne Kaple (Jožko Wrulich), mladinski šolski zbor iz Zelezne Kaple (Toni Sticker), Kvintet Obir (Peter Kuhar ml.), lovski zbor iz Zelezne Kaple (Vladimir Prušnik) in oba že imenovana pevca ter ansambel Mojmir Sepe.

STROKOVNA ŠOLA ZA ŽENSKÉ POKLICE ŠOLSkih SESTER
s pravico javnosti Št. Peter 25, 9184 Št. Jakob v Rožu

OBJAVA

Po odloku Deželnega šolskega sveta je na dvojezični Strokovni šoli za ženske poklice v Št. Petru pri Št. Jakobu v Rožu VPISOVANJE V
1. razred 3-letne STROKOVNE ŠOLE ZA ŽENSKÉ POKLICE in v 1-letno GOSPODINJSKO ŠOLO

OD 10. DO 29. FEBRUARJA 1980.

Formularje za vpis lahko dobite že sedaj v šolski pisarni. Izpolnjene tiskovine je treba na šoli oddati najkasneje do 29. februarja. Priložiti morate polletno šolsko obvestilo v originalu ali od šolskega ravnatelja potrjen prepis.

Prijave so možne osebno v šolski pisarni ali po telefonu (0 42 53) 343. Pogoj za sprejem v oba tipa šole je uspešno opravljena 8. šolska stopnja in delno znanje slovenščine.

Za sprejem v 3-letno strokovno šolo pa je poleg tega še potreben pozitivno opravljen pedagoško-psihološki test, ki bo 4. julija na šoli. Za obisk 1-letne gospodinjске šole ta test ni potreben.

Vodstvo šole

Občinska seja v Žitari vasi

„Stavili si moramo vprašanje: ali hočemo industrijo in delovna mesta, ali pa hočemo iz nameravane naselitve lesno-predelovalnega obrata narediti politikum. Ves svet ima danes gospodarske slike. Avstrija jih ima tudi v Zvezno republiko Nemčijo, Sovjetsko zvezo in jasno da tudi s sosedom, Jugoslavijo. KHD lahko hujska, ni mu treba delati — mi pa moramo skrbeti za naše družine.“ S temi besedami je otvoril župan Posod diskusijo o zadnji točki dnevnega reda občinske seje, ki je bila v ponedeljek 11. februarja. V zadnji točki je šlo za podpis pogodbe med občino Žitaro vasjo in firmo INTRADE, ki je podlaga za naselitev obrata v Žitari vasi.

ŌVP je takoj najavila svoje „pomisleke“, ki jih pa ni mogla prav utemeljiti, pač pa se je vedno sklicevala na pomanjkljivosti v pogodbi, da pač manjka tam delniško razmerje v prid Avstriji z najmanj 51:49 (v Sloveniji oz. SFRJ inozemska podjetja ne morejo imeti večine delnic). Župan Posod je frakciji ŌVP stavljal vprašanje, če res meni ŌVP, da bo SFRJ Jugoslavija zaradi ŌVP v Žitari vasi spremenila svojo zakonodajo in družbeni red. Ker ŌVP frakcija ni hotela reči, da je pač proti delovnim mestom v svoji lastni občini, je pač menila da ima pomisleke glede pogodbe. Da je ŌVP hotela prepričati naselitev industrije v občini dokazuje tudi izrek vodje ŌVP frakcije Jerneja ob koncu diskusije, da bi že zdavnaj lahko glasovali in prenehali s prepričevanjem ŌVP, ker le-ta že več ako ima glasovati.

Občinski odbornik Kukovica je v svojem govoru povedal, da se nihče ni zgražal, ko se je naselilo v Žitari vasi podjetje Solida, ki je 100% v nemških rokah in kateri je občina podarila celo zemljišče — INTRADE pa ga kupi. Razen tega je tako, da se polegujejo za INTRADE že tri druge občine, je

dejal Kukovica, ki bi z odprtimi rokami sprejele takšen obrat.

Diskusijo okoli INTRADA je zaključil občinski odbornik Pepelner, ki si je stavljal nekaj vprašanj; kaj govori proti in kaj govori za naselitev obrata v Žitari vasi. Najprej je naštel dejstva, ki bi po mnenju ljudi najbolj govorila proti naselitvi obrata — namreč, da ima SFRJ drugo družbeno ureditev kot Avstrija — dejal je, da so načela avstrijske politike, da se ne vmešava v notranje zadeve drugih držav, navedel je, da je Avstrija že večkrat imela težave glede meja in dejal, da so zdravi odnosi z državami in sem štejejo tudi gospodarski odnosi, najboljši garant za varnost meja. Kaj bi govorilo za naselitev obrata v Žitari vasi: Pepelner je dejal, da si je treba ogledati samo občino Žitaro vas, potem moramo reči, da se moramo potegovati za delovna mesta, ker hočejo ljudje biti zaposleni tam, kjer živijo, zidajo itd., kjer je malo delovnih mest na razpolago, je nivo plač tudi zelo nizek... Pepelner je dejal, da mora vsak človek glasovati za predlog občinskega sveta, za naselitev obrata v občini, če primerja pozitivne stvari z negativnimi. občinski svet je glasoval za predlog 14.5.

Zanimivo je bilo razpravljanje o predlogu občinskega predstojništva glede podpore otroškemu vrtcu v Sentprimozu. Občinsko predstojništvo je predlagalo prošnjo, po kateri naj bi dobil otroški vrtec v Sentprimozu enkratno pomoč v višini 5.000 šilingov, dodali pa so občinski predstojniki predlogu, da je na razpolago precej sredstev, s katerimi razpolaga sosvet, ki pa še ni zaseden. Pojavilo se je stališče ŌVP, da pač ni treba dati otroškemu vrtcu Sentprimozu podpore, ker bo potem vsak otroški vrtec zahteval podporo. Iz občine Žitaro vas obiskuje otroški vrtec v Sentprimozu 12 otrok. Občina Žitaro vas je že pred nedavnim sprejela načelen sklep, da bo potem ko bo zgrajena nova šola, stara šola spremenjena v otroški vrtec.

Za EL Žitaro vas je podal stališče glede otroškega vrtca občinski odbornik Kukovica, ki je menil, da je 5000 šilingov v primerjavi z vzdrževalnimi stroški le kaplja na vroč kamen in poudaril, da bo EL glasovala za predlog, distancirala pa se bo od „smešne“ formulacije, ki se tiče sosvetov. Poudaril je, da se sosveti tičejo edino vlade in slovenske narodne skupnosti, da sta edino ta dva faktorja merodajna za manjšinsko zakonodajo in dokler manjšinska zakonodaja ne bo taka, kot bi morala biti, tudi nobenega pripadnika slovenske narodne skupnosti ne bo v sosvetih. Občinski svet je nato sprejel sklep, da se podpre otroški vrtec v Sentprimozu s 5000 šil. ŌVP je glasovala kot je bilo za pričakovati proti sklepu.

O vseh ostalih točkah je občinski svet glasoval soglasno.

ŽELEZNA KAPLA

Tudi lovci obhajali 70-letnico Karla Prušnika-Gašperja

V soboto 9. februarja je Klub prijateljev lova v hotelu Obir v Železni Kapli pripravil posebno sejo posvečeno 70-letnici tovariša Karla Prušnika-Gašperja, predsednika Kluba prijateljev lova. Podpredsednik Kumer Fric, ki je to sejo vodil, je pozdravil številne goste. Najbolj močno so bili seveda zastopani člani Kluba prijateljev lova. Tudi iz Slovenije je prišla vrsta Gašperjevih prijateljev-lovcev, na čelu s predsednikom Lovske zveze Slovenije tov. Lojzom Briškim. Predstavnike Koroškega lova (Kärntner Jägerschaft) je v imenu predsednika Anderluha zastopal okrajni lovski mojster Albin Knafel. Prišli pa so še predstavniki jugoslovanskega konzulata v Celovcu na čelu z generalnim konzulom Milanom Šamcem, tajnik ZSO dipl. inž. Feliks Wieser in še mnogi drugi.

Tovariš Ojcl Janko je v imenu članov Kluba občinskih odbornikov zaželel Gašperju zdravja, zadovoljstva in nadaljnega uspešnega delovanja in se zahvalil za požrtvovalno delo v okviru Kluba prijateljev lova ter med drugim poudaril:

O tvojih prizadevanjih in doživljajih v partizanskih letih, dragi Gašper, si že mnogo napisal in povedal, zato oprosti, če jih danes posebej ne omenjam in tudi ne povojnih dejavnosti in dolžnosti, ki si jih opravljal. K življenjepisu ti za ta čas le dodam,

da sta ti bila ob vsem delu lov in lovška puška najboljša spremljevalca, gojitev lovskega tovarištva pa najsrčnejša želja. Družiti si nas začel slovenske koroške lovce na številnih lovskih pohodih v loviščih Slovenije, ki nam bodo ostali vedno v dobrem spominu. Po tej poti si nam sugeriral potrebo, da tudi na Koroškem ustanovimo svojo lovsko organizacijo. No in leta 1964 je bilo tako daleč, da smo dobili svojo lastno lovsko organizacijo „Klub prijateljev lova“.

Tovariš Lojze Briški je tovarišu Karlu Prušniku-Gašperju ob tej priložnosti slovesno predal najvišje priznanje jugoslovanske lovske zveze — Zlati orden za lovačke zasluge. Predstavniki lovskih družin iz Slovenije pa so Gašperju podarili svoja regionalna priznanja. Okrajni lovski mojster je jubilanu čestital v imenu Koroškega lova gospoda Anderluha in ob tej priložnosti povedal, da je Gašper že 50 let član Koroškega lova (Kärntner Jägerschaft).

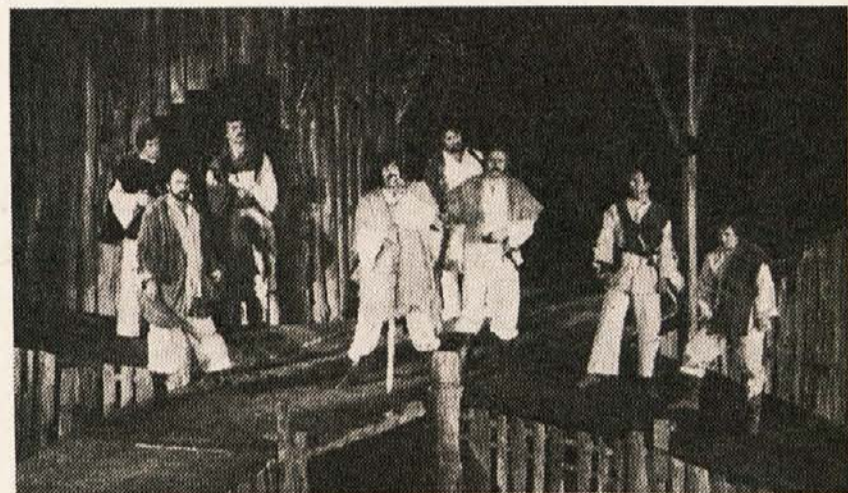
Član Kluba Tonči Haderlap, ki piše tudi pesmi, je napisal posebno pesem „Življenje“, ki jo je posvetil 70-letnici tovariša Karla Prušnika-Gašperja.

Lovski pevski zbor Kluba prijateljev lova pod vodstvom Vladimirja Prušnika pa je s svojim lepim petjem prireditvi dal še bolj slovesen in privlačen okvir.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V CELOVCU opozarja na
SENZACIONALNO PRILOŽNOST

Obisk monumentalne gledališke stvaritve

ROCK OPERE Matija Gubec

v nedeljo 2. marca 1980 ob 15.30 uri v gledališču „Komedija“ v ZAGREBU.

Ogled predstave je povezan z obiskom Gubčevega muzeja v Donji Stubici. Ob ogledu zagrebških zanimivosti pa bo kosilo v specialitetni zagrebški restavraciji.

Predstava je za koroške Slovence vsekakor zanimiva, saj je MATIJA GUBEC tesno povezan z zgodovino Slovencev iz časov kmečkih uporov slovenskega naroda.

ŠTEVILO VSTOPNIC JE OMEJENO!

Zato ne zamudite enkratne priložnosti ter se prijavite čimprej za ta „KULTURNI IZLET“. O privlačnosti in kvaliteti te predstave pričča dejstvo, da so gostovanja po vseh evropskih mestih bila v hipu razprodana, četudi so igrali v avditorijih, ki sprejmejo do 40.000 (štiridesetstisoč!) gledalcev, kot npr. v Leningradu, Budimpešti, Rimu in drugih mestih.

Cena (prevoz, kosilo, vstopnina, ogledi, vodiči itd.) je izredno ugodna: samo 250 šil. na osebo! Vozilo bo avtopodjetje Sienčnik. Prijave pošljite najhitreje, najkasneje pa do 22. februarja 1980 na Slovensko prosvetno zvezo, Gasometergasse Celovec, telefon 32 5 50.

NE ZAMUDITE IZREDNE PRILOŽNOSTI!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

4. OTROŠKI PUSTNI PLES

na pustno nedeljo 17. feb. 1980 ob 14. uri pri Voglu v Šentprimozu. Otroci so vabljeni, da pridejo v maskah. Za ples bo igral ansambel „Priljubljeni magnetofon“.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Radiše“ vabi na

1. OTROŠKI PUSTNI PLES

ki bo na pustno nedeljo, dne 17. februarja 1980 ob 14. uri popoldne v kulturnem domu na Radišah.

Najlepši pustni kostumi bodo nagrajeni!

Prisrčno vabljeni!

Valentin Polanšek

18

BRATOVSKA JESEN

I. del

Ko je pogledala zaupljivo naglušnega moža, je poltiho dejala:

„V lesu je vedno več fantov. Zdaj tudi vemo zanje pravo ime. Partizani se jim pravi, ne več 'gošarji' in 'ta lesni'; seveda, za policijo in za nemčurje so samo banditi.“

Zdaj se je moral vtakniti še mož vmes:

„Močne patrolje pošiljajo naokoli, najdejo pa ničesar ne. Z Obvrhja so toliko ljudi odvlekli. Pa koliko so jih obsodili. Kako so pisali v časopisu. Shranil sem ga. Veš, da so 'hitlerjungli' nosili po hišah tisto številko 'Kärntner Grenzruf', v kateri so mogočno pisali o Freiflberjevi sodbi! Ortsgruppenleiter Krevlja je izrecno zapovedal mladcem. Seveda vsak je vzel časopis. Ali se boš z bikom bodel? Mladinci pa so nevedni vampi. Najbrž tudi ne vsi. Da ti povem: od letošnjega aprila je vse silno prestrašeno. Ljudje se drug drugega izogibajo. Vsa si ne upa vsakemu pogledati več v oči. Stalno prihajajo groznje, ki si jih pošepetavajo zaupniki in nasprotniki. Pravim ti: Vse je zmešano! Tako niti ni bilo 17. leta na laški fronti. Zdaj pa je tukaj toliko tujih civilistov, sami ovaduhi in gestapovci. Nikjer nisi varen pred njimi. Kar na cesti te začne izpraševati, o čemer niti pojma nimaš. Zato ni čuda, da so še zavedni Slovenci čisto iz sebe: Če molčijo in le med svojimi stenami tičijo, gestapovci že sumničijo. Če bi samo namigoval neprevidno v javnosti, gestapovci že čujejo.

Menda je v kinodvorani na strankinem zboru vpil neki višji, da vsak lahko pričakuje, da ga bodo prijeli. Pomisli, kaj nas še vse čaka. V javnosti ne vidiš zlahka kake večje živine. Vedno več je tujih uniformirancev. Nekdo je vedel povedati, da so posebni policijski oddelki, katere sestavlja nenemška sodrga. Nemci jim pa ošabno zapovedujejo. Vsako noč bučijo po cesti vojaška vozila. Tudi gor proti Jezerskemu vrhu. Pa od Jezera sem prihajajo druge kolone. Pravijo, da so oklopniki vmes z debelimi gumijastimi kolesi. Joževo in Kocljevo gostilno so ukinili! Uniformiranci so sedaj v njih nastanjeni, precej divji bratci! Zvečer po desetih se ne smeš več gibati zunaj... Prekleta vojna in tisti, ki so jo skuhalii!

Marjanca je mirila svojega dedca. Ali se je zbal, da ne bi kdo zunaj prisluškoval? Sredi belega dneva! Tudi kaj takega se je že godilo! V vojnem času človek vedno bolj posurovi. Ljudje ostanejo najtrdnejši v peklenem času...

Domen je strmela nad Marjančinim možem. Bil je drugačen kot kdaj. Rahlo je zgrbljen in iz oči seva potrtost, kot pri otroku, katerega nekdo vedno po nedolžnem pretepa.

„Potem ni pametno, da grem ponoči gor k Sončarju v Ojstrovino?“

„Najbolje je, da ne greš po sončni cerkveni poti. Kar za potokom gor po osenci jo zavij!“

„Za potokom pa bo slaba, ker ni več mostov in vse je zaraščeno!“ je odsvetoval mož.

„Ali pa naj še počakam tukaj v Kapli? Samo zato bi rad gor, da bi se spreoblekel. V uniformi moram hoditi tu okoli. — In kako gre mojim staršem?“

Isto vprašanje je stavljal Domen vsakomur, s komer je govoril.

Marjanca in njen mož sta dejala, da lahko pri njima

prenoči, češ, saj imata zgoraj v prazni sobi kar dve postelji postlani, kjer večkrat prenoči kdo od znancev.

Zaupljivo mu je Marjanca našela domačine iz Ojstrovine in najbližje kapelške okolice in kar iz trga tudi, kdo vse je za Osvobodilno fronto. Domen je dobival večje oči. Komaj nekaj čez leto dni je minulo, kar je bil lani na zadnjem vojaškem dopustu, zdaj pa na vseh področjih toliko sprememb! Marjanca se mu je zdela vse drugačna, a v nadebudnem pomenu: Videti je ponosna, polna upanja! Dobro je obveščena o skrivajnih dogodkih, za katere Domen ni mogel vedeti. Kar zija je, ko je slišal imena Kapelčanov, ki 'delujejo vsak v svojem zaupnem krogu'. Vedno bolj se je čudil in čudil novicam. Pa tudi besedi 'konspiracija', katero je čul prvič lani od brata Matevža, ko sta se sešla v šupi na ozari pod Breznikovimi njivami.

Od zunaj so zaznavali koraki. Oglasila se je dekliska govorica. Nemška. Potem pa slovenska. Marjanca je hitro rekla:

„Reci, da se tukaj zadržuješ. Ne pravi, da misliš gor!“

In že je potrkalo na vrata Marjančine kuhinje. Marjančin mož je zakrehal:

„Kar skozi duri!“

Vstopila so tri dekleta. Domen jih je šele čez trenutek prepoznal: Mija, Zaklančeva Fani in Žebetova Neti so bile. Kar vrelo je iz živahnih punc. Stiskale so Domnu roko, pa še Marjanci in možu. Vse križem se je govorilo. To so znale vpraševati in odgovarjati hkrati, pomežikovati, se hihitati! Neti ima črne lase, ki ji kot gosta griva padajo na mehkoplotne rame. Fani se postavlja s krajšo pričesko. Mija pa nosi dolge, svetlo rjave kite okoli drobcene glave kot 'Marjetkino pričesko'. Tako se je rekalo po frizerski modi. Vse tri dekle so čedne. Vsaka na svoj način. Fani je najstarejša. S svojimi dekliskimi čari prav nič ne zastaja za Mijo, ki je najmlajša od trojke brhkkih Evic.

O dogodkih iz Železne Kaple

ZA BOLJŠI TV-SPREJEM

Vsi poznate trenutni slogan ORF-a Sie sagt...

Pa so si prebivalci občine Železna Kapla-Bela že februarja lani upravičeno rekli, da bi jim morala avstrijska televizija za svojo visoko mesečno pristojbino nekoliko več nuditi. Ne morejo ljudje namreč razumeti, da v obrobni grafah ni TV 1 sprejema, da o TV 2 niti ne govorimo.

Zbrali so se na ustanovnem občnem zboru in torej pred enim letom ustanovili Interesno skupnost ZA DOBER SPREJEM v LEPENI, LOBNIKU IN REMŠENIKU. Pozneje se je pridružila še Obirska.

Predsednik Pavl Bevc, podpredsednik inž. Štefan Oraž in zastopniki dolin si od tedaj prizadevajo za postavitev novega pretvornika (Umsetzer) na Šejinovem, ki bi oskrboval obrobje občine.

Interesna skupnost je zato poslala na ORF nekaj pisem in potrebne ustrezne podlage. ORF pa je opravil nekaj tehničnih meritev na predvidenem mestu. Vendar se veliko več ni zgodilo in so zato predstavniki interesne skupnosti pred kratkim obiskali tudi deželnega glavarja Wagnerja, da ta prizadevanja

podpre. Deželni glavar je to tudi storil in obljubil intervencijo pri pristojnih mestih na Dunaju.

Seveda podpira ta prizadevanja tudi občinski odbor z županom, saj so pri zadnjih občinskih volitvah to potrebo zapisale v svoje programe vse stranke.

Vendar se z gradnjo ne računa pred prihodnjim letom, vse priprave pa bi se morale nujno opraviti že letos v tako imenovanem „jubilajnem letu“. Pa še to: Prebivalci občine Železna Kapla-Bela bi radi čimprej sprejemali tudi program RTV Ljubljana, tako kot je to pač običajno v vseh obmejnih krajih drugod.

ŽE 800 LET „ANTE PANTE...“

Ta edinstveni običaj so Kapelčani tudi letos spet lepo obhajali. Čeprav je na predvečer svečnice nekoliko deževalo, se je zbrala dolga vrsta ljudi in številno radovednežev. Predvsem otroci s svojimi papirnatiimi in razsvetljenimi cerkvicami so na ves glas kričali znani: „ANTE PANTE POPULORE, KOCLE VRATE CVILELORE“.

Običaj je po pripovedki nastal leta 1180. Takrat je Bela poplavila

kraj in v spomin na to nesrečo sedaj že 800 let romajo ljudje s cerkvicami do grajskega mostu in jih tam polagajo v reko Belo.

TELEFON V LEPENI

Akoravno se je o potrebi telefona govorilo v Lepeni že leta 1962 (takrat je tu posvetila prvič električna luč), se prebivalci te sodobne pridobitve smejo veseliti šele nekaj mesecev. Pošta je napeljala telefonsko žico do gostilne Rastocnik tako, da so sedaj na razpolago trije javni telefoni. V sili sedaj Lepenčanom ni več treba v Železno Kaplo, ker so jim aparati pri Rastocniku (J. Nečemer) v ljudski šoli ali pri Valentinu Miklavu precej bližji. Tudi za ostalih možnih 10 privatnih priključkov bo precej interesentov.

Če bi se odprl mejni prehod na Lužah, bo telefonsko povezavo seveda treba graditi še do tja. Trenutno pa si prizadevajo za telefonsko zvezo tudi še v gornjem Remšniku.

JERLICH ANTON – JUBILANT V LOBNIKU

Minilo je že nekaj časa, odkar je obhajal in praznoval v Lobniku svojo 80-letnico Jerlich Anton p.d. Brečk. Ob tej priliki so ga obiskali na domu tudi zastopniki Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“. V imenu društva mu je čestital Mihi Kuchar ter mu izrekel zahvalo za nieoovo delo v društvu. V znak hvaležnosti so mu izročili tudi darilo.

Brečkova fanta Janez in Anton Jerlich sta že nred druno svetovno vojno doprinašala k društvenemu delu, po vojni pa je bil Anton Jerlich tudi predsednik „Zarie“. Tudi niemu are zasluha za današnje močno prisotnost SPD „Zarja“, saj je društvo moral postavljati na zdrave noge.

Anton Jerlich danes zaradi obolenih nog le redkokdaj pride od doma. Dobro se še spominja svojega predsednikovanja, o današnjih usnehih društvu na mu sproti noročja sin Jaki, ki je eden najmarljivejših v pevskem zboru.

Brečku želimo „Zarjevci“ zdravja in zadovoljstva, da bi tako še dolgo moael koristiti dobrine današnjega časa, saj si jih je v svojem trdem življenju dodobra zaslužil.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Jonežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec / Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

11. Koroški kulturni dnevi

OD 14. DO 16. FEBRUARJA 1980
10.-OKTOBER-STRASSE 25
CELOVEC – MOHORJEVA

so se začeli včeraj z odprtjem razstave „Knjige, slikanice in igračke za najmlajše“ in z referatom Nika Grafenauerja „Funkcija mladinskega tiska v duhovnem razvoju otroka“. Nadaljnji program pa je naslednji:

● Petek 15. februarja 1980

- 9.00 Willi Mayerthaler: **KAKO SE UČIJO OTROCI JEZIKA?**
- 10.15 Melanija Mikeš: **RAZVIJANJE DVOJEZIČNOSTI V PREDŠOLSkih VZGOJNIH USTANOVAH** (s posebnim ozirom na prakso v Vojvodini)
- 11.30 Albina Lük: **METODA DELA V DVOJEZIČNIH VRTCIH V PREKMURJU**
- 14.00 Hansjörg Gutweniger: **DVOJEZIČNOST IN OTROŠKI VRTEC** (s posebnim ozirom na južnotiroolski položaj)
- 15.00 Marta Ivašič: **PROBLEMI DVOJEZIČNOSTI V PREDŠOLSKI VZGOJI OZIROMA V PREDŠOLSkih VZGOJNIH USTANOVAH NA TRŽASKEM**
- 16.00 Robert Saxer: **RAZISKOVALNI IN RAZVOJNI PROJEKT „DVOJEZIČNOST V OTROŠKEM VRTCU“**
- 19.00 Filmska predstava: **PAS KOJI JE VOLEO VOZOVE** (v srbohrvaščini z nemškimi podnaslovi) v poslopju WIFI, Kempfstraße

● Sobota 16. februarja 1980

- 9.00 Michael Mitterauer: **JUBILEJI IN ZGODOVINSKA ZAVEST**
- 10.15 Janko Pleterski: **AVSTRIJSKA SOCIALNA DEMOKRACIJA IN KOROŠKI PLEBISCIT**
- 11.15 Hanns Haas: **KOROŠKI SLOVENCİ IN AVSTRIJSKO-JUGOSLOVANSKI ODNOSI 1918-1920**

Vsa predavanja se bodo prevajala simultano v oba deželna jezika.

ZVEZNA GIMNAZIJA ZA SLOVENCE V CELOVCU

OBJAVA

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu sporoča:

1. Po posebnem odloku Zveznega ministrstva za pouk in umetnost naj prijavijo starši svoje otroke, ki jih želijo dati v šolskem letu 1980-81 na gimnazijo, takoj po končanem prvem semestru tega šolskega leta, v času od 11. do 29. 2. 1980, ravnateljstvu Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu. Ob prijavi za sprejem je treba predložiti ravnateljstvu spričevalo prvega semestra 4. razreda ljudske šole, rojstni list in dokaz avstrijskega državljanstva.
2. Pravočasno prijavljeni učenci, ki bodo ob koncu šolskega leta 1979-80 po oceni ljudskošolske konference sposobni za vstop v prvo vrsto glavne šole (ERSTER KLASSENZUG), bodo sprejeti na gimnazijo brez sprejemnega izpita.
3. Prijavljeni učenci, ki ne bi dosegli tako dobre ocene, bi morali delati sprejemni izpit. Za sprejemni izpit, pri katerem bo izpitna komisija gimnazije presodila sposobnost učenca, bo treba otroka prijaviti v prvi polovici junija 1980. Sprejemni izpiti bodo v sredo, 2. julija 1980.
4. Konec maja 1980 bo vodstvo ljudske šole javilo gimnaziji učni uspeh učencev, ki so se prijavili za vstop v gimnazijo. Nato bo ravnateljstvo gimnazije pravočasno obvestilo starše o sprejemu učenca oz. o potrebi prijave k sprejemnemu izpitu.
5. Zakasnele prijave bodo v izjemnih primerih še možne s posebnim dovoljenjem Deželnega šolskega sveta.
6. Za vstop v višje razrede je potreben poseben razgovor z ravnateljem.

Prijave za sprejem v gimnazijo lahko opravite osebno v šolski pisarni ali pa se obrnete pisмено na naslov: Zvezna gimnazija za Slovence, Ebentaler Straße 14, 9020 Klagenfurt/Celovec.

RAVNATELJ:
dr. Reginald Vospernik I. r.

Ob 35-letnici zmage nad fašizmom in 25-letnici podpisa avstrijske državne pogodbe priraja ZSO

ob svoji 25-letnici

FILMSKI VEČER Z DISKUSIJO

ki bo 21. februarja 1980 ob 19.30 uri pri Voglu v Sentprimožu.

Film „TA HIŠA JE MOJA PA VENDAR MOJA NI“ se prvič predvaja na filmskih večerih po koroških vaseh. Film obravnava dogajanja na Koroškem po drugi svetovni vojni (zmaga nad fašizmom, podpis avstrijske državne pogodbe, delovanje koroškega Heimatdiensta, podiranje dvojezičnih napisov leta 1972 in solidarnostno gibanje).

Po filmu se bomo pogovorili o vseh aktualnih problemih!

Prisrčno vabljeni!

Pozor občinski odborniki

Komunalnopolitični odbor Zveze slovenskih organizacij bo 7. marca 1980 ob 13.00 uri v sejni sobi novega kulturnega doma na Radšah priredil poldnevni posvet za vse slovenske občinske odbornike in njihove namestnike, neglede na to, na kateri listi so izvoljeni.

Predavatelj — pravnik dr. Herbert Gassner (gradiščanski Hrvat) bo govoril o:

a) Izbranih poglavjih splošnega občinskega reda (AGO) in Pravnih ureditvi za prostorsko načrtovanje (Raumordnungsrecht)

b) Instrumentih za gospodarsko pospeševanje regij, ki so gospodarsko nerazvite in iz katerih se prebivalstvo izseljuje.

Vsi komunalnopolitični delavci prisrčno vabljeni!

Po dolgem klepetu so se unesle. Vsaka se je obvezala nekoga: Neti Domna, Mija se je pomaknila k možu, tako je Fani morala prevzeti Marjanca.

Na vsem lepem je treščila Fani:

„Jaz moram za trenutek domov. Vidve pa medtem nagovorita Domna, da gremo skupaj v kino. A ne? Saj ne boš nocoj šel domov?“

Domen je odvrnil:

„Ne!“

Neti se je zmedla. Ni vedela, katero vprašanje je Domen zanikal. Pa je posegla Marjanca vmes in živahno gledala Domnu v oči:

„Kar skoči domov. Le kmalu se vrni. Seveda bo Domen šel. Prav je, da se malo pobrigate za takega ženina, ko imajo dandanes najslabše...“

Oklevala je, ali naj vseka čez vojno in hitlerjanske hudiče ali ne. O dveh teh dekletih je sicer čula, da se družita prekvato pogosto z novimi policisti. No, zategadelj še niso nacistke... je odganjala Marjanca sum. Mlada kri je mlada kri in uniformiranci niso vsi samo stari dedci.

Neti se je obesila na Domnov zdravi laket:

„Fani, kar pohiti in dobro nadoji malo princesko!“

Sama se je tlesnila na usta. Domen se ni spretal, ker je Marjanca še nekaj istočasno govorila vanj. Pa kaj bi skrivala tudi pred Domnom, je pogoltnila z našobljenimi ustnicami Fani, če imam otroka... to je moja zadeva...

Tako so šli nekoliko pozneje nazaj v trg. Kar v prvo gostilno k Petelinovi Lenki so zavili. Pred leti je služila Domnova bratranka tam za natararico. Zdaj v četrtem vojnem letu ni bilo kaj prida prometa in je gostišče bolj dremalo. Ker pa so imeli tudi tujske sobe, si je privoščil kak dopustnik sobo in ostal po dneve kot gost. Pod večer pa se je nateplo še ljudi. Zlasti sedaj, ko je bilo v trgu nastanjenih večje število policijskih in tujerodnih enot

za tako imenovane čistke banditskega teritorija.

Potem so Domen in dečle šli v kino. Pred poslopjem se je dobila Fani s svojim policistom. Domna so predstavile. Niti zopr se mu ni zdel človek. V kolikor je spregovoril, se je Domnu zdelo, da ni pristen Nemeec in nič kaj zagnan za takozvano Wochenschau, predfilm, katerega so vselej zavrteli pred glavnim filmom. Domna so tako posadile, da je bil med Netijo in Mijo, poleg te pa je sedela Fani in zraven nje njen. Neti se je večkrat med filmom spotaknila z roko ob Domnovem desnem rokavu. Slovensko mu je šepetala:

„Ne zameri, da sem tako nerodna!“

Prej pri Marjanci so govorile vse slovensko, zdaj pred kinom in med predstavo pa nemško, samo očitno je bilo, da so nekako v zadregi.

Marjanca je bila še pokonci, ko se je Domen vrnil. Pletla je. Hotela mu je postreči, pa je odklonil, češ, da je sit in napit.

Ko je ležal, se je zadovoljno stegnil v dišeči postelji in premislil nocojšnji večer: Prav je bilo, da sem prvi dan dopusta ostal tukaj. Žandarmerijski komandant je prišel osebno s ritastim Blatarjem h Gradniku policijsko uro napovedovat. Nista priganjala, ko sta vstopila, zakaj bili sta samo dve mizi v posebni sobi zasedeni. Pri eni Domen in vse tri dečle, pa policist in žejen Kapelčan, pri drugi pa so se zabavali sami uniformiranci in nekaj bab vmes. Vrabič je z zadovoljnimi očmi uzrl dopustnika iz Ojstrovine. Še neko šalo mu je navrgel, ki se je nanašala na čedne punce krog njega. Potem sta stopila žandarja proti kuhinji. Krčmarica ju je sprejela že na pragu.

Mija je pošepetala:

„So tudi sirotiji, če so potrebni, gospa pa radi dajejo!“

Domen je potrdil, četudi ni vedel, v kakšni zvezi so dekletova namigavanja.

Domen, Neti in Mija so se skupaj vračali domov. Fani je izginila s svojim ali pa sta šla spredaj. Nihče ni vprašal, nihče ju ni omenil. Pri Marjanci je Mija poprosila:

„Boš moral naju domov pospremiti!“

Domen pa se je delal, kot da se hoče izmakniti.

„Midve se ob taki uri bojiva,“ je lagala Neti.

„Potemtakem moram vaju varovati! Pa gremo!“

Zahihitali sta se. Le dobrih tristo korakov naprej je dom črno lase Netije.

„Zdaj boš moral še do mojega doma!“ ga je stisnila Mija za rokav. Domen jima je bil gotovo zato tako všeč, ker se je malce leseno vedel kot ne zlepa kak fant njegovih let v tem času, ki z ljubavijo tako skopari. Naprej sta šla po strmi kolovozni poti. Dekle ga je prijela za desnico.

„Vem, da mi ne verjameš, pa me je res strah!“

„Kaj pa te bo strah? Saj nisi otrok!“

„Ne vem, morda se bojim...“

„Banditov?“

„Si ob pamet, tako se ne sme glasno reči! Samo pred policijo in doli med kapelškimi radovedneži se tako reče!“

„Kaj jaz vem, kako zmešano imate tukaj sedaj življenje. Že dolgo nisem bil na dopustu.“

„Tako dolgo, o Marija! Oh kako ste vojaki sirotiji! Pa mi vam ne moremo kako pomagati?“

„Žebrati, da bi preživeli in upati, da bo konec vojne in da se vsi živi vrne domov, drugega ne vem.“

„Kaj pa, če vojno izgubimo?“

„Vojak vedno zmaga, tudi...“

„Kaj tudi?“

Njen glas je bil otročje zaupljiv in je izražal veliko nevednosti. Zato se je Domen opogumil in povedal kar po pravici, kakor ga je žgalo v srcu:

(Dalje prihodnjic)

Drago Druškovič

Prežihov Voranc in Koroška

(Ob tridesetletnici pisateljeve smrti)

Pisatelja s pisateljskim imenom Prežihov Voranc je prva odkrila Zofka Kvedrova, ko je začela objavljati njegove prispevke v Domačem prijatelju in ko je zapisala (1912) ob prevodu in objavi njegove črtice v nemščini: „In mlad konjski hlapec s Koroškega je skoraj majhen Gorki...“ Z ruskim pisateljem so ga primerjali še drugi, Prežih ga omenja ob Tolstoj in Dostojevskem med pisatelji, ki so mu že v mladosti razkrivali družbeno neskladja v življenju. V začetnih Prežihovih črticah je komaj mogoče zaznati sorodnost v snovi iz prve poti v svet, v Trst, Gorico, Celovec (1911/12) in srečan z delavci in njihovimi stranpotmi — s prozo Gorkega; nekaj črtic je objavil v svoji prvi knjigi *Povesti* (1924); v tistem času ga skoraj niso opazili. Sam se je bolj ukvarjal z opisi „življenja v hlevu“, predvsem pa je odšel po svoji pisateljski poti.

Vendar šele z objavo novele *Boj na požiravniku* (1935) in v nekem pomenu drugih sorodnih novel, objavljenih v naslednjih letih v *Sodobnosti*, je pobudil tolikšno zanimanje, da je v uvodu zbirke *Samorastniki* zapisal Josip Vidmar, da se mu je zdelo, kakor da je z omenjeno novelo nastopil nov človek in da smo pričeli literarnemu pojavu, podobnemu rojstvu Palade Atene.

Rojen kmečkemu najemniku in tesarju (1893) v koroški vasi Kotlje v Mežiški dolini, je tam obiskoval dvorazredno raznarodovalno šolo. Njegovi starši so se kar naprej selili od ene do druge najemniške kmetije, odkoder je le odšel na dva zadružna tečaja v Ljubljano in na Dunaj; naposled med vojake v prvo svetovno vojno, odkoder je pobegnil kot nasprotnik vojne in monarhije (1916). Po vojni najprej doma tesar, je kmalu dobil službo uradnika Bratovske skladišnice v bližnji ravenski železarni. Povojno desetletje je skrivno in javno delal kot komunist doma. Pred preganjanjem se je za desetletje umaknil v tujino (Dunaj, Berlin, Pariz, Moskva, Norveška, Romunija, Grčija) in deloval v okviru mednarodnega in jugoslovanskega komunističnega gibanja; hkrati je s krajšimi premori pisateljeval.

Med drugo svetovno vojno je sodeloval pri odporniškem gibanju (Kulturni plenum OF), prišel v osvobodilno vojsko in bil v Begunjah in Berlinu, in pa v taborišči Sachsenhausen in Mauthausen (1943—1945). Po osvoboditvi je delal kot politični in ljudsko prosvetni delavec doma in pisateljeval na domačem Prežihovem vrhu.

Prežihove „samorastniške“ novele se niso porodile nenadoma. Napoveduje jih že njegova avtobiografska novela *Borba* (1921), natisnjena v Ljubljanskem zvonu. V njej razberemo sestavine za podobo kmečkega borca, lik po pisateljevem očetu, kot vzorec za kasnejšega prvoborca z zemljo požiravnikov, Dihurja. Ze takrat je napovedal osnovno filozofijo svojih bajtarskih junakov: „Kot siromak je oče, ki je črpal svoj obstanek iz obdelovanja zemlje in njegovega pridelka, bil *popolnoma odvisen od narave*, trepetal v hudih urah in se veselil, kadar je nevarnost minila. Trepet siromašnega poljedelca je uničujoč... Ista borba, trda, ubijajoča um in živce, večna in brezupna, skoraj enaka gradnji hiše v pravljici, v kateri so ptice v kljunih donšale gradivo, je trajala dalje leta in leta.“

Takšni so idejni, idejno estetski začetki, napoved in pa osnove Prežihove estetike — je strnjena označitev občutja in njegovega pojmovanja tragičnosti; usodnega brezupnega kmetovega boja za naravo. V noveli *Borba*, kjer upodablja pisatelj zgodbo svoje družine s preprosto pripovedjo, najdemo tudi zarodek njegovega kasnejšega oblikovalnega postopka in sicer pri opisu naravne ne-

zgođe, toče. Ujma prihaja z dramatičnim stopnjevanjem, ko so se začeli zbirati le oblački na bližnjem hribu Macigoju in sta oče in mati začela delati s podvojeno silo. Vendar nevihta se je za tem približevala s posebljeno grozljivostjo, z usodno neizogibnostjo: „... je že v Macigojevem... že gre, že gre...“ Takšen je začetek pisateljev izraz, začetek njegovih antropomorfizmov, ki se razrasejo kasneje v prave naravne pošasti, s čeljustmi in tako naprej.

Čez štirinajst let se je ta pisateljev oblikovalni postopek razrasel, pomnožil in pridobil na kakovosti, čeprav najprej z iracionalnimi vsebinami. Za ščepec tega se je ohranilo še vnaprej, v noveli *Vodnjak* (1926). Sledi stopnja z letom 1934 z novelo *Boj na požiravniku*, ki vsekakor že dosega z drugimi novelami in romani njegovo vrhno raven.

Prežih izpričuje poseben pisateljski intelektualizem, ki se je napajal s tankočutnostjo skušenj, vendar pa pisatelju ne kaže odrekati najmanj zavzete samoizobrazbe. Čeprav izhaja Prežihov iz slovenskega gorskega vaškega okolja in sosesčine zgodnjega industrijskega središča (Ravne) in še posebej poudarjene krajine — ko-

Kot tretjo sestavino njegove estetike naj omenim smisel za zgodovinskost, pa naj že gre za vaško kroniko ali za zgodovinska dogajanja vsenarodnega pomena. V tem smislu je z *Doberdobom* uvedel vojni slovenski roman, enakovredno stvaritev v evropskem romanu. S *Požganico*, s snovjo koroškega glasovanja in z *Jamnico*, s snovjo dogajanja po prvi svetovni vojni in z zasnovo romana *Pristrah* pa daljša pripovedna besedila z izvirnim problematiziranjem narodnostnega vprašanja in revolucionarnih vzgibov našega ljudstva.

Naj se za hip ustavim še pri pisateljevi navezanosti in povezanosti s Koroško. Prežihov Voranc pri svojem smislu za zgodovinskost in sociološke razsežnosti snovi ni bil le povezan s koroškim vprašanjem zaradi tega, ker je sam izhajal iz koroškega dela naše narodne skupnosti.

O teh koreninah svoje navezanosti in zavzetosti piše v vseh svojih življenjepisih. Zmeraj pa poudarja najprej očetovo izročilo in sicer njegovo narodno in socialno obrambni „nacionalizem“. Ta izraz ima v naši rabi predvsem slabšalni pomen, njegovo pozitivno razsežnost naj pomenim z narodnostno zavzetostjo.

Kotlje — rojstni kraj Prežihovega Voranca

roške regije, obravnava vaško snov vseskozi v okvirih proizvajalnega dogajanja in družbenih zakonitosti in odnosov ob izteku predindustrijske družbe. Obenem izpoveduje domovinske in narodnostne stiske ljudi številčno majhne skupnosti Slovenec. Pri tem ne zapade v domačijstvo, v „Heimatlidung“; ne v idilo, ne v idealizirani kult zemlje in krvi, ne v poveličevanje praižvorov, preprostosti, elementarnosti in primitivnosti, idiličnih hrepenenj, romantizma in iracionalizma.

Znan je tudi njegov odpor do dveh pisateljev zagovornikov naštetega v okvirih evropskega modernega regionalizma: Hamsuna in Gionija. Očitno so ga varovale določene vsebinske sestavine v njegovi pisateljski biti, o katerih sam pravi, da koreninijo v družbenem položaju njegove družine in vsega, kar ga je doletelo v rani mladosti. Vemo tudi že za duhovne vsebine njegovih staršev: očeta kmečkega borca z zemljo in matere, poznavalke in pripovedovalke vaške zgodovine.

Ustvarjalno je tudi uporabljal in se bogatil z jezikovno vsebino krajskega izvora, pa tisto, ki izhaja iz položaja koroškega vaškega prebivalstva. Vendar pravega bogastva, iz samega sebe stvarjenih slogovnih oblik, ne kaže nikoli nastevati.

Ob tragičnem občutju se kaže že pisateljev odpor zoper *usodnost stvari* in zoper zunanje okoliščine, kar vse dopolnjuje Prežih na nadaljnji stvarjalni stopnji s širše zasnovano sociološko panoramo domačega univerzuma v romanu *Jamnica*.

(Dalje v naslednji številki)

Mesec knjige

ob slovenskem kulturnem prazniku

V počastitev slovenskega kulturnega praznika sta knjigarna „Naša knjiga“ in uredništvo „Slovenskega vestnika“ spet pripravila zdaj že tradicionalno in priljubljeno akcijo pod naslovom MESEC KNJIGE. V tem okviru nudi knjigarna „Naša knjiga“ tekom meseca februarja izredno ugodne pogoje za nakup slovenskih knjig. Tozadevni izbor obsega najrazličnejša področja književnosti — leposlovne, poljudnoznanstvene, mladinske in otroške knjige, priročnike in strokovne publikacije. Iz tega bogatega izbora objavljamo nekaj naslovov.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 5.-

- Jože Šmit: **MARJETKA**, zgodba za otroke, 45 str., ilustr., broš.
- Ivan Špolar: **NASVETI ZA VSAKO RABO**, hišna opravila, nega avtomobila, 142 str., ilustr., broš.
- Miep Dickmann: **PADU JE NOR**, mladinska povest z Antilov, 112 str., ilustr., broš.
- **OGREVANJE IN ZRAČENJE STANOVANJA**, priročnik, 116 str., broš.
- A. Barilli: **IZGUBLJENO KOSILO**, mladinska povest, 28 str., ilustr., kart.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 10.-

- Claude Cenac: **NA MILIJARDE SONC**, mladinski roman, 134 str., ilustr. kart.
- E. T. Seton: **ROLF GOZDOVNIK**, knjiga o ameriškem „divjem zapadu“, 218 str., ilustr., broš.
- Edmondo de Amicis: **SRCE**, zgodba šolskega leta, 220 str., broš.
- Ota Hofman: **RDEČA LOPA**, povest iz Prage, 136 str. kart.
- Mark Twain: **PRIGODE TOMA SAWYERJA**, mladinska povest, 246 str., ilustr., broš.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 15.-

- J. F. Perkonig: **UGRABLJENA STRD**, roman, 128 str., platno
- Veno Tufer: **JETNIK PROSTOSTI**, pesniška zbirka, 64 str., platno
- **IZKUŠNJE IN NAUKI PARIŠKE KOMUNE 1871**, izbor dokumentov in ocen, 208 str., broš.
- Bernard Gorsky: **MODERNI ROBINZON**, roman s Tihega oceana, 180 str., polusnje
- Avsec-Prosen: **ASTRONOMIJA**, poljudnoznanstvena knjiga, 176 str., ilustr., kart.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 20.-

- Pavle Zidar: **MOJI BESI**, roman, 178 str., broš.
- Jože Javoršek: **SREČANJA** s književniki in umetniki, 236 str., polplatno
- Selma Lagerlöf: **ZGODBA O GUNNARJU HEDEJU**, ljubezenska povest, 116 str., platno
- Milan Guček: **JUTRI BO VSE DOBRO**, zapiski iz vojnih let, 318 str., platno
- Minka Krvina: **RODILA SEM JIH**, povest, 160 str., broš.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 25.-

- Gordon B. Shepherd: **POSLEDNJI HABSBURŽAN**, knjiga o cesarju Karlu, 228 str., slik. priloge, platno
- Evgen Jurič: **NAŠA ULICA**, zbirka humorja, 200 str., il., pl.
- Tone Partljič: **JALOVOST — POROKA**, noveli iz življenja podeželskih učiteljev, 148 str., platno
- Vlado Šav: **ŽEJA**, roman, 316 str. platno
- Jože Šmit: **KAKO BOMO UMIRALI**, pesniška zbirka, 96 str., pl.

VSAKA KNJIGA SAMO ŠIL. 30.-

- Hans Fallada: **KDOR JE NEKOČ JEDEL IZ PLOČEVINASTE SKLEDE**, roman iz zapora, 560 str., polusnje
- Frans G. Bengtsson: **RDEČI VIKING**, roman iz godovine skandinavskih narodov, 452 str., polplatno
- Daniil Granin: **ISKALCI**, roman iz Sovjetske zveze, 432 str., platno
- Herman Melville: **BELI KIT**, roman, 652 str., polusnje
- Frank Norris: **POLIP**, roman iz Kalifornije, 288 str., polpl.

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti. Vendar opozarjamo, da so mnogi naslovi na zalogi le v enem izvodu; zato svetujemo, da pohitite z nakupom oziroma naročilom. Sicer pa obsega izbor še mnogo drugih lepih in zanimivih knjig po enako ugodnih cenah, tako da se bo obisk v knjigarni „Naša knjiga“ v MESECU KNJIGE vsekakor izplačal.

K N J I G A R N A

„Naša knjiga“

CELOVEC, PAVLIČEVA 5 - 7

Predsednik deželnega zbora obiskal jugoslovanske otroke

Pred kratkim je bivalo v znanem smučarskem centru na Turrachu na koroško-štajerski deželni meji 100 otrok iz Zagreba. Deset dni je trajalo veselje otrok v tem znanem smučarskem rajnu nad 1700 m višine. Akcijo je organiziralo Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu. Marsikateri teh otrok je prvič doživljal trdo zimsko naravo v takšni višini. Otroci so bili zelo zadovoljni, kar so povedali tudi prezidentu koroškega deželnega zbora Josefu Guttenbrunnerju, ki jih je obiskal in jim rekel pozdrave koroške dežele. Posebno je poudaril dejavnost Avstrijsko-jugoslovanskega društva, ki se zelo prizadeva za boljše odnose med obema sosednima narodoma in narodi sploh. Iz-

razil je tudi zadovoljstvo, da je akcija z zagrebškimi otroci tako lepo in uspešno izpadla.

Podobno akcijo bo Avstrijsko-jugoslovansko društvo izvedlo prihodnje leto tudi z otroci iz Murške Sobote.

Znano je, da koroški otroci poleti letujejo na morju — v Velem Lošinu in v Baški. Tako spoznavajo slovenski in hrvaški otroci posebnosti Koroške in to zlasti pozimi; koroški otroci pa odlike Jadranskega morja poleti. Takšne počitniške akcije so zelo koristne ne samo zdravju marveč tudi boljšemu medsebojnemu razumevanju.

Šentjakob v Rožu

Slovensko prosvetno društvo „Rož“ je v nedeljo 27. januarja priredilo v farni dvorani odrsko prireditev — dramo „Stanovitni princ“. Šentjakobčani so se spet opogumili in se podali na odrske deske. Drama, ki jo je režiral magister Peter Sticker je versko-zgodovinskega značaja in prikazuje usodo portugalskega princa, ki je kot kristjan prišel v ujetništvo krivoverških Mavrov. Čeprav so ga kristjani hoteli rešiti ujetništva s tem, da bi predali neko mesto Mavrom v zameno zanj, pa vitez tega ni hotel sprejeti. Posledica je bila, da je umrl v velikih mukah pri krivovercih. Pred pričetkom igre je številno publiko pozdravil magister Peter Sticker. Ob tej priložnosti je orisal vsebino igre ter vsem želel mnogo prijetnega užitka. Publiko v polni dvorani je z velikim zanimanjem sledila izvajanjem igralcev ter jih tudi temu primerno nagradila z aplavzom.

GOSPODARSKI ODBOR ZSO

Svetovno znana turistična agencija išče vodiča. Kandidatke in kandidati naj se pisмено javijo (kratek življenjepis) najpozneje do 18. februarja 1980 pri Zvezi slovenskih organizacij, 9020 Celovec, Gasometergasse 10

Iščemo uslužbenko z dobrim znanjem strojepisja in po možnosti s prakso.

intrade

Celovec, Viktringer Ring 5
telefon 33 1 84

Slovenska športna zveza, Spitalgasse 12, 9020 Celovec — Slovensko planinsko društvo, Gasometergasse 10, 9020 Celovec — Slovensko prosvetno društvo „Rož“, Šentjakob v Rožu

vabijo na

II. zimski pohod „Arihova peč“

ob 35-letnici spomina na padle borbe pod Arihovo pečjo februarja 1945

ki bo v nedeljo 24. februarja 1980 na Polani nad Šentjakobom v R.

Štart pred „Polancem“ ob 10. uri
cilj za smučarske tekače pred „Polancem“
cilj za pešce v planinski postojanki SPD —
„Koči nad Arihovo pečjo“ na Bleščeči planini

1. Program II. zimskega pohoda „Arihova peč“

a) smučarski tek — 12 km (2 kroga): ženske in moški do 30 let (splošna skupina), ženske in moški nad 30 let (starostna skupina)
b) smučarski tek za otroke — 6 km (1 krog): dekleta in fantje do 15 let
c) pohod za pešce od „Polanca“ preko partizanskega bunkerja do planinske postojanke

2. Pogoji za udeležence

Na II. zimskem pohodu „Arihova peč“ lahko sodelujejo športniki, planinci ljubitelji narave ne glede na narodnost, spol in starost. Udeleženci pohoda (pešci) na planinsko postojanko morajo biti zimsko ustrezno opremljeni. Pešci se morajo držati proge, ki je za pohod pregažena in označena. Štart za tekače in pešce je ob 10. uri dopoldan. Prihod na cilj oziroma v Kočo nad Arihovo pečjo mora biti najkasneje ob 14. uri. Tekalci tečejo dvakrat krožno progo in se vrnejo na cilj. Udeleženci pohoda na planinsko postojanko se lahko vrnejo po isti poti nazaj ali pa po poti, ki vodi na Kopanje.

3. Prijave in štartnina

Udeleženci II. zimskega pohoda „Arihova peč“ se prijavijo do 20. 2. 1980 s prijavnico na naslov: Slovenska športna zveza, Spitalgasse 12, 9020 Celovec (tel. 85 2 35) ali Slovensko planinsko društvo, Gasometergasse 10, 9020 Celovec (tel. 32 5 50). Naknadne prijave sprejemamo na dan prireditve med 9. in 9.30 uro.

Štartnina znaša 30 šillingov za odrasle in 20 šillingov za mladince. Štartnina se plača ob prevzemu štartnega kartončka. Tekalci bodo prejeli še štartno številko, ki jo morajo nositi vidno. Na kontrolnem mestu dobi vsak udeleženec žig. Žigovan kontrolni kartonček in štartno številko je treba oddati ob prihodu na cilj oziroma v planinski postojanki, kjer dobi vsak udeleženec diplomu in značko za udeležbo na II. zimskem pohodu „Arihova peč“. Prvouvrščeni tekači dobijo praktične nagrade, najboljši dneva pa spominsko plaketo „Slovenskega vestnika“

4. Okrepčila, zdravstvena služba

Vsak udeleženec bo dobil ob prihodu na cilj oziroma na planinski postojanki čaj. Za zdravstveno službo je poskrbljeno. Vsak udeleženec sodeluje na lastno odgovornost.

5. Informacije

Informacije in pojasnila v zvezi z razpisom lahko dobite na sedežu Slovenske športne zveze (od 8. do 16. ure, tel. 0 42 22 - 85 2 35) in na sedežu Slovenskega planinskega društva (od 8. do 17. ure, tel. 0 42 22 - 32 5 50), na dan prireditve pa pri startu.

6. II. zimski pohod „Arihova peč“ bo izveden ob vsakem vremenu. V slučaju pomanjkanja snega bo na sporedu samo pohod za pešce do planinske postojanke — Koče nad Arihovo pečjo. Grede bo pri nekdanjem partizanskem bunkerju, mimo katerega vodi pot do planinske postojanke, ob 11.30 uri komemoracija v čast osmim padlim partizanom pod Arihovo pečjo, februarja 1945

7. Dovoz in parkirni prostor

Iz Šentjakoba v Rožu vodi proti Področji-Rosenbach, preko vasi Leše-Lesach, Svatne-Schlatten in Hadnina-Kanin cesta do Polane, ki bo označena s kazipolci „Arihova peč“. Dovoz je možen samo z osebnimi avtomobili. Parkirišča so na razpolago v bližini štarta pri „Polancu“.

8. Zlata značka zimskega pohoda „Arihova peč“

Kdor se bo petkrat udeležil zimskega pohoda „Arihova peč“, bo prejel posebno zlato značko. Petkratno udeležbo mora dokazati s petimi zbranimi kartončki, ki jih pošlje na sedež Slovenske športne zveze, Spitalgasse 12/II, 9020 Celovec-Klagenfurt.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

POPOLDAN UMETNIŠKE BESEDE

v nedeljo 24. februarja 1980
ob 14.30 uri v društveni sobi
pri Bundru — Dollichgasse 4.
Nastopa nam vsem dobro
znani SILVO OVSENK.

Prisrčno vabljeni!

SLOVENSKE ODDAJE RADIO CELOVEC

Petek, 15. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače.

SOBOTA, 16. 2.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 17. 2.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 18. 2.: 14.10 Obzornik — Dobra volja je najbolja.

TOREK, 19. 2.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Koroški obzornik — Otroci, poslušajte! — Polke, valčki izpod prstov vro.

SREDA, 20. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Solistična glasba — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 21. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

Opozarjamo vse ljubitelje slovenske knjige, da si lahko

BREZPLAČNO IZPOSODJATE KNJIGE

v Slovenski študijski knjižnici. SSK ima svoje prostore v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva, Tarviser Straže 16, tel. 82 9 68.

Knjižnica posluje v ponedeljek in torek od 10. do 18. ure, v sredo, četrtek in petek pa od 8. do 16. ure.

SSK dobiva nekako od l. 1974/75 ves obvezni izvod SRS. Poleg tega zbiramo tudi i. i. avstrijsko slovenico. Knjige so zelo različne vsebine in so namenjene vsem starostnim stopnjam ter poklicnim skupinam. Prav gotovo bodo tudi Vas nekatere zanimale.

VESELIMO SE VAŠEGA OBISKA!
Slovenska študijska knjižnica
Tarviser Straže 16
9020 Celovec

Klub slovenskih študentov na Dunaju prireja skupno s Klubom slovenskih študentov v Gradcu in Slovenskim znanstvenim inštitutom

ŠTUDIJSKO POSVETOVANJE za dijake slovenske gimnazije, ki bo v sredo 20. februarja 1980 ob 14. uri v prostorih dijaškega doma, Tarviser Straže 16 v Celovcu.

Prisrčno vabljeni!

Menjava denarja

Stanje v četrtek 14. februarja 1980

Za 100 din dobite	55.— šil.
Za 100 din plačate	62.— šil.
Za 100 lir dobite	1.45 šil.
Za 100 lir plačate	1.54 šil.
Za 100 mark dobite	708.— šil.
Za 100 mark plačate	724.30 šil.

OBVESTILO

Pripravljali odbor Partizanskega pevskega zbora sporoča, da bo ponovno pričel z delom. Zato prosi zainteresirane pevce borbene in revolucionarne pesmi, da se javijo do 1. marca 1980 pri Zvezi koroških partizanov, Celovec, Spitalgasse 12, ali na Slovenski prosvetni zvezi, Gasometergasse 10.

Pevske vaje bodo v Kulturnem domu v Šentprimožu v Podjuni.

Zveza koroških partizanov

Stvari tega sveta ne minejo, spreminjajo le svojo podobo (Teilhard de Chardin)

Bog Gospod je poklical mojo drago ženo, našo najdražjo mamo, staro mamo, sestro, svakinjo, teto, gospo

Marico Moik

roj. ZWITTER
5. 9. 1909 — 10. 2. 1980

po izpolnjenem, požrtvovalnem življenju — dobro pripravljeno — k sebi.

Kdor jo je poznal, ve, kaj izgubimo.

Toda njena ljubezen in njena dobrotu sta nam zapustili neugasljivo luč.

Našo nepozabno mamo smo spremili v sredo, dne 14. februarja ob 14. uri iz mrtnice v Timenici k cerkvi sv. Martina v Škofjem dvoru.

Škofji dvor, Pokrče, Celovec, dne 11. februarja 1980

V globoki žalosti:

Hans Moik, soprog
Vera, Ilse, Johannes, Marlin, otroci
Franci, Peter, Brigita, Marlies, zeta in snahi
Mihael, Klavdija, Angelika, Peter, Marica, Johannes,
Hema, Pia Marija, Karin, vnuki in vnukinje

v imenu vseh sorodnikov

Klub Prežihov Voranc in SPD Biserica v Celovcu vabita na

PREŽIHOV VEČER

ki bo v četrtek 21. februarja ob 19. uri v prostorih Kluba Prežihov Voranc v Celovcu (Benediktinski trg 5/1).

V okviru slavnosti v čast Prežihovemu delu bodo predstavili pravkar dotiskano najnovejšo delo o Prežihu, dr. Mirka Messnerja disertacijo „Prežihov Voranc und die Bauern“, ki jo je založil Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu. V kulturnem sporedu sodelujejo gledališki igralec Joschi Hanak in sestri Certov. Prireditve bo dvojezična.

Športno društvo „Peca“ v Podjuni vabi na

SANKARSKKE TEKME

v nedeljo 17. februarja 1980 v Podjuni s startom ob 10. uri dopoldne. Prijave izključno od 9. do 10. ure tekmovalnega dne. Tekmovalo se bo v petih kategorijah. Zmagovalce čakajo lepi pokali! Prijatelji zimskega športa prisrčno vabljeni!

Mešani pevski zbor „Podjuna“ Pliberk prireja za prijatelje športa in zabave

ŠPORTNI POPOLDAN

v soboto 16. februarja 1980 s pričetkom ob 13.30 uri pri Naveršniku na Blatu. Program: veleslalom za pevke in pevce ter za goste v šestih skupinah. Za zmagovalce so pripravljene lepi pokali!

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi člane in prijatelje društva na

TRADICIONALNI SPOMINSKI POHOD NA STOL

v soboto 16. februarja 1980 Zbirališče in odhod: ob 3. uri zjutraj izpred bencinske črpalke Mlečnik v Koženavri. Do 6. ure moramo biti pri Valvazorjevem domu, od koder je skupen odhod vseh udeležencev na Stol.

Športno društvo Zahomc vabi na

III. OJSTERNIKOV LJUDSKI TEK

v nedeljo 17. februarja 1980 s startom ob 10. uri na Žiljski Bistrici.

Prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovenski
VESTNIK

v vsako
slovensko
družino

Združenje slovenskih športnih društev v Italiji KD „Lepi vrh“ in SK „Devin“ vabita na

tekmovalne v veleslalomu za 5. POKAL „LEPI VRH“ v nedeljo 24. februarja 1980 s pričetkom ob 10. uri v Ovčji vasi pod Vižarjami. Štartnina znaša 2000 lir.

Prisrčno vabljeni!